PART TWO

NAUJIENOS

ANTRA DALIS

VOL. XXXII — Chicago 8, Ill., Pirmadienis, Gruodžio-December 24 d., 1945 m. — No. 301

V. CIV.

LIETUVA KARO SUKURYJE

Kaip lietuviai bėgo į Vokietiją

Pereitą rudenį Vokietija tapo antra gausumo atžvilgiu lietuvių kolonija už tėvynės sienų. Jokia tiksli statistika, kiek šiuo metu lietuvių yra Vokietijoje, iki šiol negalima, tačiau manoma, jog lietuvių čia mažiausia ketvirtis milijono, o gal ir per 300,000. Dalis šių žmonių — tai darbininkai, per trejus nacių okupacijos metus prievarta suvežti į darbus Vokietijon, kita dalis į kariuomenę mobilizuoti ir amerikiečių, anglų ir prancūzų iš nelaisvės paleisti vyrai ir Vokietijon evakuotų įstaigų darbuotojai, bet pati žymiausioji Vokietijoje gyvenančių lietuvių kategorija, tai tie "prakeikti, anot 'Laisvės' ir 'Vilnies', pasiutusieji lietuviški šunes", "išgamos ir kvislingai", kurie percitą vasarą ir rudenį visais keliais ir keleliais pasitraukė iš bolševikų okupuojamos Lietuvos ir išdrįso nacių terorizuojamoje, bombų griaunamoje ir badaujančioje Vokietijoje susirasti prieglaudą, kol būsimoji taikos konferencija išspręs tėvynės likimo klausimą.

Sunkus pasirinkimas.

Pirmoji lietuvių pabėgėlių banga Vokietijon paplūdo liepos mėnesio pirmosiomis dienomis. Birželio trečiosios savaitės gale bolševikai pradėjo rytų fronte triuškinančią ofenzyvą, užėmė Vitebską, paėmė Minską, priartėjo prie Dinaburgo. Birželio pabaigoje Vilniuje ir net Kaune buvo girdimi pirmieji fronto artilerijos gaudimai. Wehrmachto pranešimai buvo alermuojantys, tačiau piliečiai gyveno viltimi, jog vokiečiai tyčiomis atiduoda bolševikams dalį turėtų teritorijų, stengdamiesi sumažinti atstumus savo transportams. Kaimas ir miestas raminosi viltimi, jog vokiečiai noromis nenoromis bus privesrti ginti Rytprūsius rytiniuose Lietuvos pakraščiuose, ir perspektyva, jog frontas gali nualinti didelius Lietuvos plotus, lietuviams buvo mažiau grasi, negu galima po vokiečių okupacijos dar ir bolševikų okupacija.

Dienos viena už kitą buvo neramesnės. Nežiūrint visų įsitikinėjimų, kuriais gyveno kaimas ir miestas, pavojus buvo per daug gerai jaučiamas instinktyviškai ir akyvaizdus. Kraštas trejus metus gyveno lūkesčiais, jog sunkioji ir žiaurioji vokiečių okupacija žlugs kartu su nacių režimu, o tuo pačiu Lietuva iš šito karo gaisrų vėl iškils laisva ir nepriklausoma valstybe, todėl net tie žmonės, kurie dar abejojo vokiečių padėties katastrofiškumu, gyveno, kaip ir visi kiti, tuo pačiu nerimu ir vilčių žlugimu. Viena tik pogrindinė spauda bandė aušinti žmonių nuotaikas, tačiau įvykiai taip greit vystėsi rytuose, jog nei vienas iš žymesniųjų pogrindinių laikraščių ("Nepriklausomoji Lietuva", "Laisvės Kovotojas") nesuspėjo atspausdinti šiam tikslui paruoštų atsišaukimų.

Bolševikai užėmė Molodečną, Smurgainius, priartėjo prie Vilniaus, ir bėgančių iš fronto vokiečių divizijos užplūdo visus Lietuvos kelius iki Žemaitijos ir iki Paprūsės. Bėgančių vokiečių kolonos Kaune ir Suvalkijoje atrodė visai tokios pačios, kaip bolševikų gaujos 1941 metų birželyj. Kareiviai bėgo pakrikai, dezorganizuoti, alkani, suvargę, apiplyšę, dulkėti. Jie pirmą kartą laisviau atsikvėpė tiktai Kaune, tačiau jų pasirodymas išplėšė iš kauniškių bet kokį pasitikėjimą rytojaus dena. Kauniškiams apsispręsti buvo labai sunku. Pasilikti namie, tai reiškia jei ne sušaudymas kalėjime ir ne ištrėmimas Sibiran, tai mažiausiai nemigo naktys, nerimas ir baimė dėl rytojaus dienos, moterims išvykimas darban į fabrikus Rusijoje, vyrams mobilizacija raudonojon armijon ir paskui kovos prieš vokiečius, o jiems žlugus, kas žino, gal ir prieš anglus ir amerikiečius. Išvykti Vokietijon tai savanoriškas atsidavimas darbams ginklavimosi pramonėje, nuo kurių tiek kartų buvo išsislapstyta ir išsisukta, paskui bado ir bombų pavojai. Apsisprendimą sunkino dar ir ta aplinkybė, jog daugeliui atrodė, kad karas truksiąs daugiausia tris-keturis mėnesius, ir šį laiką visiškai lengvai galima išlaukti miškuose.

Su bėgančiais kareiviais iš rytinių Lietuvos sričių Kauną ir Suvalkijos sritis pasiekė nemaža lietuvių ūkininkų, kurių kiekvienas turėjo ištisų legendų apie miškuose siaučiančius bolševikų partizanus, kiekvienuose namuose populiariai vadinamus banditais, kurie naktimis ateina į namus, atima iš ramių žmonių drabužius, pinigus, brangesnius daiktus, maisto produktus, išskerdžia kiaules, išsivaro į miškus pajėgesnius vyrus, žagina moteris, vietomis degina namus ir yra atlikę dešimtis nužudymų. Šiems partizanams vadovauja iš Rusijos atsiųsti čekistai. Jie ginkluoti moderniausiais ginklais ir amerikiečių amunicija. Kadangi po pirmosios bolševikų okupacijos visas kraštas buvo nusiteikęs aiškiai priešbolševikiškai, dažnais atsitikimais šie partizanai, beveik kaip taisyklė privengdami kelių ir saugomų geležinkelių, kaimuose daro kratas, ieškodami mokytojų, pažangesnių ūkininkų ir kitų žmonių. Beveik kartu su šia ūkininkų banga Kaune pasirodė pirmieji pabėgėliai iš Vilniaus, vieni dar suspėję atvažuoti traukiniais, kiti atvykę pėsčiomis, ir kauniškiams po jų pasakojimų užgulė visas vokiečių įstaigas, maldaudami nors kokio popieriuko pereiti sieną.

Šios panikiškos nuotaikos kulminacinį punktą buvo pasiekusios liepos 5—7 d.d. Jei birželio pabaigoje dar buvo prisibijoma, jog vokiečiai gali imtis prievartos evakuoti lietuvius iš Lietuvos, tai šitomis dienomis ši baimė ne tik buvo užmiršta, bet atsirado antra baimė, jog vožiečiai, keršydami lietuviams už jų priešišką laikyseną vokiečių atžvilgiu per ištisą okupacijos laikotarpį, gali visiškai neįsileisti lietuvių į Vokietiją. Ir ši baimė buvo pagrįsta. Jei liepos 2—3 dienomis tik vienas kitas lietuvių pagalvojo apie reikalą nuo bolševikų gelbėtis bėgimu į vokiečių žemę, tai liepos 4- 5 d.d. leidimų pereiti sieną Vokietijon buvo išduodama dešimtys ir šimtai, o norinčių bėgti buvo dešimtys tūkstančių. Visos vokiečių ginklavimosi pramonei darbininkams registruoti agentūros staiga buvo priverstos išplėsti tarnautojų skaičių ir dirbti po keliolika valandų per dieną, stengdamosios aptarnauti interesantų uodegas, kilometrus nusidriekusias per gatves. Bet firmoms buvo reikalinga tiktai darbo jėga. Vyrai su šeimomis buvo priversti lakstyti iš įstaigos į įstaigą, maldauti protekcijos kiekvieną vokietį, lankstytis kiekvienam kurjeriui prie vokiečio kabineto durų ir kyšiais bandyti įsigyti jų palankumą. Sienai pereiti leidimų paklausa buvo milžiniška, jų kaina siekė kelis tūkstančius markių.

Iki liepos 7 d. sienai pereiti leidimų buvo išduota daugiausia iki 2—3 tūkstančių visame krašte. Dešimtys tūkstančių lietuvių: tarnautojų, amatininkų, darbininkų, ūkininkų visais keliais plūdo su šeimomis ir su būtiniausiais daiktais ryšuliuose. Lepos 11 d. paprūsėje nustojo vilties legaliu būdu pereiti sieną net tie žmonės, kurie buvo išgavę sienai pereiti leidimus. Bolševikų patrankos gaudė arčiau ir arčiau, Kaunas ir kt. vietos į rytus nuo Kauno atrodė pafrontės zonoje, o tuo tarpu vokiečiai, kraustydami iš Lietuvos savo šeimynas, ramino lietuvius, jog jokio pavojaus iš bolševikų dar nebėra.

Frontas sustojo prieš Kauną.

Pirmoji bėglių Vokietijon banga nebuvo gausi. Pakilusių į Vokietiją buvo šimtai tūkstančių, tačiau jų vieni susitelkė Suvalkijos paprūsėje, kiti pasuko į Žemaitiją, ir tik apie 12—15 tūkstančių žmonių su sienai pereiti leidimais ir su siunčiamu Vokietijon darbininkų transportais pervažiavo į Vokietijos pusę. Šių žmonių tarpe buvo ypatingai didelis procentas lietuvių geležinkeliečių, kuriems Geležinkelių Valdyba lengviau parūpino dokumentus, kaip komandiruojamiems į naujas darbovietes vakaruose, ir kuriems buvo duoti reikalingi transportai.

Vokiečiai neturėjo aiškių instrukcijų, kaip elgtis su atvykstančiais bėgliais. Vienur su lietuviais buvo elgiamasi gana padoriai, jiems buvo prieinamas bilietas traukiniui, kelionė į šalies vidurį, paprasta vokiečio maisto kortelė, net kai kurie laimingesniųjų surado sąlygas išsinuomoti sau ir savo šeimynai kambariuką vokiečių bute, bet tūkstančiai šių žmonių buvo sutikti taip, kaip ukrainiečiai ir rusai, perduoti darbo įstaigoms, nugrūsti į sunkiausius darbus pramonėje ir uždaryti į barakus kartu su svetimšaliais darbininkais.

Tuo tarpu bolševikai užėmė Vilniu ir liepos viduryj priartėjo prie Kauno. Jų kairysis sparnas slinko į vakarus iki Nemuno linijos. Tuo metu, kai frontas atrodė laikinai stabilizavęsis Kaišiadorių - Ukmergės-Anykščių-Zarasų linijoje, bolševikai bandė pasiekti Rytprūsius per Suvalkiją ir apeiti Kauną iš pietų ir vakarų pusės. Liepos 17 d. jų mėginimas pereiti Nemuną buvo sukėlęs didžiulę paniką nespėjusiame išsievakuoti Kaune, tačiau tą pačią dieną šis mėginimas jiems baigėsi skaudžiu nepasisekimu. Nemuną perėjusios prie Pakuonio raudonosios armijos dalys buvo sunaikintos ir nuskandintos upėje. Žygiui vadovavęs vienas mongoliškos kilmės raudonarmietis generolas nusišovė, gelbėdamasis nuo apkaltinimų pasidavimu ir išdavimu.

Visa Suvalkija šiuo metu buvo tarytum vienas didžiulis fronto laukas. Kiekviena šiek tiek gynybai tinkanti vieta buvo išraižyta apkasų grioviais, prieštankinėmis kliūtimis, užminuota, kiemai ir miškai pilni kareivių ir pozicijas užėmusių vokiečių tankų, o Paprūsės pievos ir miškeliai margavo pabėgėliais, su nerimu belaukiančiais, kada sprunkanti sienos apsauga atidarys kelius į vakarus. Kiekvienam iš šių žmonių atrodė, jog Rytprūsiai tikrai bus galutinė riba bolševikams į vakarus, ir todėl kiekviena žemės pėda už sienos gali jiems bent laikinai garantuoti saugumą.

Šis fronto stabtelėjimas prieš Kauną nelaimingiesiems benamiams įkvėpė daugiau drąsos. Taip pat ir vokiečiams atrodė, tarytum esąs įvykęs persilaužimas. Vilniaus srities komisaras Wulff, vienas iš žymiausių nacių sadistų Lietuvoje, pats savo ranka šaudęs Vilniaus krašto ūkininkus, nepajėgusius išpilti pyliavų, pasitraukė į Rygą. Generalinis komisaras Lietuvai von Renteln iš Vokietijos negrįžo, tačiau Cramer, Kauno miesto komisaras, dar sugrįžo Kaunan išsivežti čia likusios susiplėštos mantos. Cramer buvo vienas iš svarbiųjų partijos šulų ir vienas pirmųjų Dachau koncentracijos stovyklos viršininkų, Kaune įrodęs esąs ir kitokių gabumų žmogus. Į Lietuvą 1941 m. jis atvyko su lengva mašina ir kukliu rankiniu bagažu, iš Lietuvos jo manta išgabeno du didžiuliai baidokai. Dauguma partiečių labai bijojo per anksti pereiti sieną į Vokietiją, kur jie buvo tuojau mobilizuojami ar skiriami į sunkesnes pareigas. Jie tapo tarytum prakeiksmas pasienyje susitelkusiems pabėgėliams. Kiekvienas tokių partiečių stengėsi būti galimai "naudingesnis Lietuvoje", o todėl ir kilo sumanymai Suvalkiją raižyti naujais ir niekam nereikalingais apkasais, prie kurių kasimo darbų buvo gaudomi vyrai ir moters. Vokiečiai taip pat vertėsi plėšikavimu lietuviškuose kaimuose, stengdamiesi apsirūpinti lašinių, sviesto, drabužių ir kt. gėrybių atsargomis, nuolat per Kybartus dėžėmis siunčiamomis savo šeimoms ir pažįstamiems. Neretai naciai apiplėšdavo pabėgėlių lagaminus, išsiimdami iš jų pačius vertingiausius daiktus.

Dienos buvo karštos ir giedrios, žmonės susinervinę, išvargę, nusilpę. Prasidėjo susirgimai. Medicinos pagalbos beveik jokios. Kažkokia neišaiškinta epidemija smogė vaikus. Buvo dienų, kai krisdavo iki 100 ir net daugiau vaikų. Tik kaimo bobelių patarimai gydyti viduriuojančius vaikus ąžuolo žievių arbata padėjo pabėgėliams nugalėti epidemiją.

Tuo metu Lietuvoje nėra laikraščio, nėra radijo žinių. Žmonės gyveno tarytum maiše, tesiramindami ir tesigąsdindami gerais ir blogais gandais. Bolševikai, nesiryždami antrą kartą pereiti Nemuną, o taip pat nesiryždami frontu imti Kauną, slinko šiaurinėje Lietuvoje gana sparčiais žingsniais į priekį. Jų prisiartinimas prie Panevėžio buvo nelauktai staigus. Dešimtys tūkstančių pabėgėlių, išjudėjusių su vežimais iš Utenos, Dūkšto, o taip pat ir iš Zarasų srities, čia buvo bolševikų staiga atkirsti nuo kelių į vakarus. Krito Panevėžys. Kelias dienas buvo tarytum ramu, kol antroje liepos mėnesio pusėje bolševikų pirmieji daliniai staiga pasirodė ties Šeduva. Rimtas pavojus Šiauliams ir Radviliškiui. Biržai, dalis Rokiškio apskrities buvo atkirstos nuo kitų Lietuvos vietų. Tūkstančiai žmonių iš ten gelbėjosi bėgimu į Latviją, kur vokiečiai tuojau pat juos griebė apkasų kasimui. Su Joniškio kritimu užsidarė paskutinis plyšys per Žagarę išsprukti bent į kelius, vedančius į Liepoją.

Bolševikai pragarišku bombardavimu iš oro per tris naktis sunaikina Šiaulius. Liepos 26 d. pirmieji jų tankai pasirodo Šiauliuose. Vokiečiai miesto nesiryžo ginti. Jų paskutiniai kareiviai buvo atitraukti naktį prieš bolševikų pasirodymą. Mieste tebuvo tik keliasdešimt kareivių, kurie bandė trukdyti bolševikams ir atliko paskutinius sprogdinimų darbus. Frontui tebestovint prieš Kauną, visa Aukštaitija ir žymi dalis Žemaitijos pereina į bolševikų rankas.

Lietuviai užplūsta Rytprūsius.

Kaunas krinta liepos 28 d. Tuo pačiu laiku bolševikai pereina Nemuną ir frontą perneša Suvalkijon. Tūkstančiai gaisrų naktimis žymi beartėjančio paprūsėn fronto liniją. Geštapistai, akyliai saugoję sieną, dingsta per vieną naktį. Visoje Vokietijos paprūsėje didžiulis nerimas. Mūsų pabėgėliai, tarytum šarančiai, užplūsta Rytprūsius. Pėsti ir važiuoti su arkliais, vienas kitas sunkvežimis.

Ši banga pabėgėlių buvo pati gausiausioji. Sunku nustatyti, kiek žmonių tuo metu perėjo sieną. Spėjama, kad mažiausia 150—180 tūkstančių. Viena tačiau aišku, kad daugumoje šie žmonės ir yra nelaimingiausi iš visų pabėgėlių.

Tik dalis šių, sieną perėjusių liepos 30 — rugpiūčio 1 d.d., žmonių susirado galimų traukinių pasiekti Vokietijos vietas, esančias už Dancigo koridoriaus. Masės ūkininkų, tarnautojų, darbininkų ir kt. žmonių buvo suvaryti į didžiulius lagerius, maitinami belaisvių maistu ir verčiami dirbti prie apkasų kasimo. Dešimtys tūkstančių jaunų vyrų, pavieniai ir su šeimomis perėjusių sieną, surenkami grupėmis į pereinamuosius lagerius, dvasinami badu, terorizuojami atidavimu bolševikams ir kt. priemonėmis verčiami "savanoriais" stoti į vokiečių priešlėktuvinę gynybą. Žmonėms tenka dirbti po 14—16 val. per dieną, kartais net ilgiau, dalis jų pagrindinai apiplėšti. Už mažiausią prasižengimą mušami lazdomis, kumštimis ir šautuvų buožėmis. Jų prižiūrėtojais seni geštapistai ir partiečiai. Kiekvienas iš šių žmonių gali būti nušautas vietoje, ir jį nušovusiam geštapistui užtenka pasiaiškinti, jog jis šovęs mėginantį bėgti. Ūkininkai, kurie atvyko su arkliais, išskirstyti po dvarus įvairiems žemės ūkio darbams. Jokios susižinojimo teisės. Gauti laiškai jiems neatiduodami. Net gautos telegramos neįteikiamos. Dirbančiuosius vokiečiai, tiek geštapistai ir naciai, tiek rytprūsiškiai, keikia "lietuviškomis kiaulėmis", "pasiutusiais naujosios Europos uždavinių nesupratusiais lietuviškais šunimis" ir kt. panašiais prūsiškais keiksmažodžiais.

Ir vis dėlto šiuo metu žmonės mažomis grupėmis skverbiasi gilyn ir gilyn į Vokietiją. Per trejus okupacijos metus lietuviai ypač gerai pažino vokiečių charakterį, lengvai suminkštinamą lašiniais ir sviestu, o taip pat išmoko ir parizikuoti, tuo labiau, jog kartą atsidūrus su bilietu traukinyje, kelionė beveik iš syk pavykusi. Mokėję laiku patepti lašiniais ūkininkai su arkliais atsiduria Meklemburgo provincijoj, prie Berlyno, net tolimajame Graze. Stipriausiomis lietuvių kolonijomis virsta Viena, Drezdenas, Breslau, sutraukę lietuvius, kaip dar nebombarduoti miestai. Daugelis lietuvių traukia į Salzburgą, Insbruką, tikėdamiesi nepriklausomoje po karo Austrijoje geresnės ateities, negu Vokietijoje. Taip pat žymi dalis nepabūgsta bombardavimų ir skverbiasi į Berlyną. Pesimistiškiausi, laukiantys greitesnio bolševikų, negu anglų ir amerikiečių atėjimo, lietuviai skverbiasi dar toliau į vakarus, iki Eisenacho, Hanoverio, net Oldenburgo ir Hamburgo.

Bet šiuo metu Vokietijoje pabėgėlių klausimu politika aiškesnė. Naciai turėjo savo planų pabėgėlių atžvilgiu, o tat vedė prie jų švelnėjimo, ypač stengiantis jau iš pačių pirmųjų dienų galimai daugiau pabėgėlių vyrų sužvejoti į kariuomenę. Pabėgėliams leidžiama apsigyventi privačiai, žinoma, jei jie pakankamai apsukrūs susirasti kambarį, jiems leidžiama pasirinkti ir vieną kitą gyvenimui vietą, kol jie dar nesusirišę su darbo įstaiga, o paskui — įsikūrus vienoje ar kitoje vietoje, leidžiama per porą savaičių susirasti darbas ir tik tuomet pereiti visiškon darbo įstaigos žinion. Deja, vietos, į kurias daugiausia patraukė mūsų pabėgėliai, buvo perpildytos pabėgėliais iš visų bombarduojamų Vokietijos sričių, ir visi padoresni darbai ir padoresni butai buvo užimti, ir lietuviams tiek Austrijos srityje, tiek Drezdene, Breslau ar kt. Silezijoje, Saksonijoje ir net Tiuringijoje neliko kito, kaip spaustis svetimšaliams skirtose stovyklose vienan kambarin iki 30—50 žmonių.

Žemaičių delsimas virto nelaime.

Vokiečių rankose dar buvo likęs siauras Žemaitijos pajūrio ruoželis, sudaromas Kretingos apskrities, dalies Mažeikių, Telšių, Tauragės ir Raseinių apskričių, o taip pat keli šiaurinės Suvalkijos valsčiai, sudarantys trikampį tarp Rytprūsių ir Nemuno. Bolševikų ofensyva sustojo. Buvo laukiama naujų puolimų, kuriems bolševikai telkė jėgas, ir su nerimu sekami kovų veiksmai rytiniuose Latvijos pakraščiuose ir kylys, atkirtusis Rygą nuo vakarinės Latvijos dalies. Kai kuriose Žemaitijos vietose bolševikai buvo atmušti iš jų užimtų teritorijų, ir įspūdžiai iš tų kelių ar keliolikos kaimų prie Akmenės ir prie Šiluvos nežadino dvejojimų piliečių apsisprendimuose. Kaimas ir miestas buvo pagrindinai apiplėštas. Prie Šiluvos miškelyje buvo rasta keliasdešimt pakartų kaimiečių ir pora mokytojų, pačiomis pirmosiomis dienomis pakliuvusių į bolševikų teismą. Visokiu atvėju neatrodė, jog iš tų sričių išstumta reguliari kurio nors krašto kariuomenė. Pirmosios raudonosios armijos dalys beveik neturėjo GPU dalių ir visiškai neturėjo enkavedistų, sekančių paskui kovojančią armiją iš paskos ir pasireiškiančių tiktai vietose, kurioms negręsia priešo pavojus. Tačiau ir šis raudonosios armijos nusiautimas priminė plėšikų gaujų nusiautimą.

Prisimenu senutę Valavičienę iš Akmenės. Jos marti su žentu ir dviem sūneliais pasitraukė toliau į vakarus, o ji buvo likusi namuose. Visi bandymai ją prikalbinti bėgti į Vokietiją iš syk buvę be jokių rezultatų. Senutė ryžosi mirti savo miestelyje ir likti palaidota kapuose su artimaisiais. Tačiau kai po pirmojo bolševikų atmušimo iš Akmenės marti ir sūnus grįžo dar kelioms dienoms į namus, pirmieji jos žodžiai buvo jiems pasiūlymas, jei tik jiems patinka, pasilikti namuose, o ji bėgsianti Vokietijon, kad ir viena.

Šiuose kaimuose, kaip ir visur Lietuvoje, vokiečiai niekuomet neturėjo simpatijų ir paramos, tačiau lygiai taip pat juose nebuvo nei bolševikuojančių. Kaimiečiui labai sunku skirtis su žeme, prie kurios jis priaugęs, tačiau antro bolševikų užėjimo čia laukė tiktai retas kaimietis. Žemaitijoje kaimiečių pasakojima buvo šiurpūs. Šie kaimai patys pasivadino išlaisvintais kaimais, nors juose vėl buvo atstatyta vokiškoji okupacija. Bolševikai nesitenkino pa-

(Tęsinys 2-ram pusl.)

KALĖDŲ ŠVENČIŲ PROGA

CHICAGOS LIETUVIŲ DRAUGIJA

SVEIKINA VISUS NARIUS BEI VISUS GEROS VALIOS LIETUVIUS IR LINKI SVEIKATOS BEI PASISEKIMO

Valdyba:

C. KAIRIS
P. MILAŠEVIČIUS
P. MILLER
EMMA ASCILLA
K. AUGUSTAS
K. P. DEVEIKIS
GEO. M. CHERNAUCKAS
DR. A. MONTVIDAS, Draugijos daktaras
K. P. GUGIS, Draugijos advokatas

LINKSMŲ KALĖDŲ
— ir —
LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Draugams ir Visiems Lietuviams

MR. IR MRS. RAKŠTIS

Linksmų Žiemos Švenčių Kalėdų ir
Laimingų Naujų Metų Linki Visiems

Southwest Liquor Store & Tavern
Mrs. ANNA ERINGIS, Savininkė.
1853 W. 35th Street. Tel. Virginia 9439

LINKSMŲ ŽIEMOS ŠVENČIŲ KALĖDŲ
Linkiu Visiems Savo Draugams ir Kostumeriams

ARCHER AVENUE FURNITURE MFG.
PARLOR SETŲ IŠDIRBĖJAI
JOE KAZIK, Sav.
4140 ARCHER AVENUE
Tel. Lafayette 3516

LINKSMŲ ŽIEMOS ŠVENČIŲ KALĖDŲ IR
LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Linkiu Visiems Savo Draugams ir Kostumeriams

GEO. CIZINAUSKAS
GROCERY and
DELICATESSEN
1458 W. 15th Street
Tel. Canal 9719

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
VISIEMS LIETUVIAMS

UNIVERSAL GROCERY COMPANY
FRANK BRAGIEL, Pres.
5039-41-43 SO. KEDZIE AVENUE
Tel. Prospect 2261-2-3

LIETUVA KARO SUKURYJE

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

kaltindami vieną ar kitą kaimietį nedraugiškumu. Bolševikams atrodė, jog kaimiečiai yra pakankamai nusikaltę proletariatui, jei jie nepaklausė įspėjimų iš Maskvos ir neišėjo į miškus partizanauti prieš vokiečius ir lengvinti bolševikams žygį tiltų sprogdinimu, pašalinių vokiečių šaudymu, liaudies priešų žudymu ir kt. panašiais darbais.

Žemaitija pilna pabėgėlių iš visos Lietuvos. Didžiausi jų susitelkimai pasieniuose pas ūkininkus. Bolševikų stabtelėjimas jiems įkvėpė vilties grįžti atgal pas savuosius į paliktus kaimus ir miestus. Tuo pačiu metu abu Žemaitijos geležinkeliai atgijo naujais vokiečių šarvuotų dalių transportais, kuriais vokiečiai stengėsi "atnituoti Rygos katilą", kuriame buvo pasilikę tūkstančiai garvežių, dešimtys tūkstančių vagonų ir kitokio turto, o taip pat sustiprinti Kurlandijos fronto kovotojus.

Kaimai pilni rudmarškinių, besistengiančių čia, kaip pirmiau Suvalkijoje, pasirodyti "naudingais reichui ir fuhreriui". Geštapo laikėsi daugiau prie Palangos ir Kretingos. Palangoje taip pat prisiglaudęs ir Šiaulių apygardos komisariatas su Gewecke. Krašte tebelikusi grynai karinė valdžia, ir Gewecke neturi kitokių funkcijų, kaip ...apkasų kasimo organizavimą. Taip pat komisariate išdavinėjami leidimai sienai pereiti, kuriuos tvirtina Geštapo savo antspaudu. Tokį leidimą išgauti nėra lengva. Maža ką padeda gerinimaisi ir pataikavimai vokiečiams. Vienas tiktai realus dalykas tai keliolika kg. sviesto ar pusė bekono. Lašinių ir sviesto kainos juodojoje rinkoje tarp 300—350 markių.

Visi darbui pajėgūs vyrai ir moterys rankiojami? kiekvieną dieną darbams prie apkasų. Išsipirkti galima tik lašiniais, o pabėgėliai lašinių neturi. Po kaimus važinėja rudmarškinių ekspedicijos ir vykdo iš ūkininkų priverstines rekvizicijas gyvuliais, drabužiais ir javais bei miltais. Karinė valdžia taip pat vykdo rekvizicijas, tačiau vietomis jai tebūna likę tiktai šiaudai. Aišku, tat veda prie konflikto tarp nacių ir karinės valdžios. Prie Skuodo lauko žandarmerija areštavo keliolika nacių, juos nuginklavo, pervežė į Skuodo areštinę, palaikę per naktį ir ryte paleido beginklius. Priemonės prieš sauvaliautojus per menkos, bet jos privertė nacius būti atsargesniais ir kaimuose sukėlė daug kalbų.

Apkasų kasimo darbai tapo kaimui prakeikimu. Žmonės būdavo išlaikomi ištisas savaites beveik po atviru dangumi dieną ir naktį, turi maitintis atsineštu maistu, kartais dirbti beveik bolševikų patrankų akyvaizdoje, o tuo tarpu savi darbai laukuose neužbaigti. Vokiečių beatodairiškumas vijo vyrus į miškus, kur jie ginklavosi kovoti prieš bolševikus ir prieš vokiečius. Keli laiveliai bandė iš Šventosios pasprukti į Švediją, tačiau nesekmingai. Pora iš jų tepasiekė Švedijos krantus, o kiti buvo nuskandinti, jų žmones vokiečiai pervežė Vokietijon ir Rygon, sukišo į kalėjimus, o Rygoje paskirstė apkasų kasimui ir nusiuntė į pačias pavojingiausias fronto vietas Estijos pasienin.

Tuo pačiu metu vokiečių ofenzyva prieš bolševikus turėjo tik vietinį pobūdį. Rygos katilas buvo atnituotas. Vokiečių skubėjimas bent garvežius išgelbėti iš Rygos suardė paskutines pabėgėlių viltis, jog vokiečiai bent čia gali laikytis prieš bolševikus. Rugsėjo mėnesio pabaigoje dešimtys tūkstančių žmonių su nerimu žiūrėjo į rytų frontą, kiekvieną dieną laukdami bolševikų puolimų, ir tačiau negalėdami surasti galimumų iš anksto pereiti sieną Vokietijon. Kaip tik tuo metu Kretingon atvyko dviejų statybos firmų atstovai iš Austrijos verbuoti kalnų statybos darbams darbininkus. Vienas šių atstovų susiverbavo tik keliasdešimt žmonių, antras — "Bau-Huette", verbuodamas taip pat ir vyrus su negausiomis šeimomis, turėjo milžinišką pasisekimą. Mažiausiai pusantro tukstančio žmonių (tų žmonių tarpe buvo ir dr. J. Šliūpas, pereitą žiemą miręs Vokietijoje.) pasikrovė pirman traukinin, turinčiam išvežti į Vokietiją. Vyrai su žmonomis, motinomis ir vaikais. Deja, geštapo perėmė traukinį žymai anksčiau, negu jis pasijudino iš Kretingos stoties, ir visi jame esantys žmonės buvo paduoti į liniją, jungiančią Kretingą su Telšiais. Vietoj į Austriją bėglai pakliuvo į pačią pafrontę, kur buvo pristatyti apkasų kasimo darbams.

Tai buvo spalių 2 d. Spalių 7 d. bolševikai pradėjo rudens ofenzyvą šiame fronte, išjudindami visus žemaitijoje susitelkusius pabėgėlius ir pasiimdami didelę dalį nelaimingųjų, atvežtųjų su ,'Bau Huettės" transportu į pasienį.

Žemaičiai brangiai apmokėjo už sudelsimą pereiti sieną su pirmąja pabėgėlių banga. Jų bėgimas buvo šiurpus. Bolševikai jau 10 d. spalių buvo prie Kretingos. Visi keliai užplūdo besitraukiančia vokiečių kariuomene. Keli šimtai lietuvių kaimiečių vežimų susitelkė prie tiltų ties Šilute ir Tilže. Tik dalis vežimų suspėjo pervažiuoti Nemuną į Šilutę, kai bolševikų tankai prasiveržė per vokiečių linijas, susprogdino tiltą su važiuojančiais per jį žmonėmis, atidarė ugnį į nelaiminguosius bėglius, dalį jų čia sunaikindami, o dalį pasiimdami nežinomam likimui. Kretingoje tūkstančius lietuvių pabėgėlių bolševikai rado geležinkelio stotyje. Žmonės metė visą pasiimtą mantą, griebė po pažastimi vaikus ir pėsti spruko per laukus Vokietijos pusėn. Dabar neįmanoma apskaičiuoti, kiek žmonių perėjo šiomis lemtingomis dienomis Vokietijon ir kiek jų liko Žemaitijoje, tačiau viena neabejotina, jog nei vienas Vokietijoje esančiųjų nepavydi ir negali pavydėti tiems žmonėms jų likimo.

JAU DEŠIMT METŲ SOCIALEI APDRAUDAI

Šią vasarą sueijo 10 metų nuo priėmimo Socialės Apdraudos Įstatymo.

Įstatymo tikslas buvo išnaikinti skurdą iš mūsų tarpo. Trumpas laikas tautos gyvenime. Bet per tą laiką socialė apsauga tapo gerai įsteigta institucija. Abiejos didžiosios politinės partijos šioje šalyje užgyrė tą įstatymą, ir jis apt visados pasilieks.

Ką socialė apsauga, veikdama per savo tris programas — bedarbės apdraudą, senatvės ir likusių apdraudą, viešą pagelbą biedniems — tikrai nuveikė šiame trumpame laike.

Pagal Social Security Act, darbininkai privatėse industrijose apdrausti.

1935 m., atsiminkime, kad socialė apdrauda buvo kas tai naujo. Kongresas norėjo išbandyti šį eksperimentą pirm negu pilnesnė programa pasiūlyta žmonėms. Be darbininkų, kiti žmonės apsaugoti tik viešą pašalpa pagal Security Įstatymą.

Pažiūrėkime į bedarbės apdraudą. Pabaigoje 1944 m. naudos pasiekė du bilijonų dolerių. Tuo metu 44 milijonai darbininkų užsidirbo algų kreditus pagal šią sistemą. 36 milijonai darbininkų darbuose Social Security Act padengti. Tie darbininkai galėjo naudotis arba žinojo, kad galėjo naudotis. Kitais žodžiais, jeigu jis netektų darbo arba negalėtų dirbti, tai vistiek bus apdraustas.

Kuomet bedarbės apdrauda laikinai padeda darbininkui, bet senatvės ir likusių apdrauda parūpina pastovią apsaugą — senatvėj ir jeigu darbininkas numirtų. Visi žino, kaip sunku biednam žmogui senatvėje be jokių pajamų. Industrija ir biznis nori jaunų darbininkų, todėl reikia apsaugoti senesnius.

Senatvės ir likusių apdrauda yra praktiškas išrišimas jų problemos. Ir regulariai aukodami socialiai apdraudai, darbininkas steigia ineigas senatvėje dar bedirbdamas, ir tuo pačiu laiku apsaugoja jo šeimą mirties atsitikime. Suvirš 70 milijonų darbininkų jau užsidirbo kreditų pagal sistemą. Beveik pusė apsidraudė. Suvirš milijonas žmonių — 65% moterų ir vaikų — šiandien gauna suvirš $23,000,000. Į kitus penkiolika metų suvirš 3 ir pusė milijonų senų žmonių ir milijonas ir pusė vaikų ir našlių gaus mokesčius.

—FLIS

—Britai sutinka leisti rusams tirti britų okupacijos zoną, jeigu sovietų valdžia leis britams panašius tyrinėjimus daryti sovietų zonoje. Bet marš. Žukov nesutiko įsileisti jokios komisijos.

Aštrus liežuvis tai vienatinis padaras, kurį juo daugiau vartoji, tuo darosi aštresnis.

G. B. Shaw

Karuose kovoja jaunimas, moters kenčia vargą, ainiai apmoka išlaidas, o suaugę, kurie turėtų būti išmintingesni, karus pradeda.

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Visiems Draugams ir Kostumeriams

JULIUS J. PHILLIPS
GROCERY AND MEAT MARKET
4001 S. Campbell Ave. Tel. Lafayette 9056

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ
NAUJŲ METŲ
Linkime Visiems Lietuviams

ANTON STUKAS
planuotojas (dizaineris)
MOTERŲ KAUTŲ, SIUTŲ IR KAILINIŲ
kviečia jus pamatyti pilną pasirinkimą
originalių padarymų.
CARL WISHNACK
312 W. JACKSON BOULEVARD
Įsteigta 1911 metais.

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

May We Extend The Seasons Greetings To All And A
Sincere Wish For A Happy And Victorious New Year!

Chicago City Bank
and Trust Company
HALSTED AT SIXTY-THIRD
MEMBER FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORPORATION

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ
NAUJŲ METŲ
Draugams ir Visiems Lietuviams

ECONOMY MEAT MARKET
K. NORKUS, Savininkas
2033 So. Halsted St., Canal 4621

LINKSMŲ ŽIEMOS ŠVENČIŲ KALĖDŲ
Linkiu Visiems Draugams ir
Kostumeriams

MARY'S TAVERN

Mrs. M. PAGOIS, Savininkė.

šią užeigą lengva surasti, bet sunku palikti, kur visados randasi geros rūšies degtinė, vynas, alus ir mandagus patarnavimas.

3267 So. Halsted Street
Tel. Victory 6631

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Linkime Visiems Kostumeriams

MASTER WINDOW SHADE CO.
S. J. VONDRAK
Langam uždangalus padarome ant užsakymo. Firankom lazdas... mes numieruojam ir užkabinam Tavernoms, namams ir mokykloms Venetian Blinds.
1803 W. 47th St. (arti Wood) Tel. Laf 4560

LINKSMŲ KALĖDŲ IR
LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Linikme Visiems Mūsų
Draugams ir
Kostumeriams

ROOSEVELT
FURNITURE
COMPANY

2310 W. Roosevelt Rd. SEEley 8760

V. Civ.

NACIŲ LAGERIUOSE IR U. N. R. R. A. IŠVIETINTŲ ŽMONIŲ STOVYKLOSE

REICHAS IMASI PABĖGĖLIŲ GLOBOS...

Spalių mėnesio viduryj ir pabaigoje Vokietija matė tikrą pabėgėlių antplūdį. Lietuvius sekė estai ir latviai, iš Balkanų plūdo rumunai ir kroatai, dešimtys tūkstančių vengrų. Darbo įstaigos ir geštapo maišėsi jų pavardėse, negalėdami ne tik jų ištarti, bet ir parašyti, kiekvienas iš pabėgėlių, operuodamas savais atsivežtais dokumentais, dar kelis kartus bėgo iš vieno darbo į kitą darbą, kiekvienoje naujoje vietoje vis tapdamas tik ką iš savo tėvynės atvažiavusiu žmogumi. Tat pakrikdė bet kokią kontrolę, kuri buvo nuostabi Vokietijoje ankstyvesniais mėnesiais. Vokiečiai nematė nieko geresnio, kaip pabėgėliams duoti atitinkamų organizacinių teisių, apeliuoti į pabėgėlių gerą valią, suteikti jiems šiek tiek lengvesnes salygas, palyginus su kitais Vokietijoje buvusiais svetimšaliais ir tuo būdu priversti juos sestelti vienoje vietoje, nesidairyti, kur geriau ir tuo netrukdyti ir neardyti geštapiškos krašto tvarkos.

Rozenbergo pareiškimas, jog Baltijos kraštų gyventojams Vokietija žadanti visišką svetingumą, nedavė tikrumoje nieko naujo. Nebent tik tiek, jog Silezijos miestuose dirbą lietuviai, argumentuodami svetingumo pažadu, išsireikalavo iš vokiečių tokių maisto normų, kokias gaudavo vokiečiai, o taip pat ir svetimšaliai darbininkai, kilę iš vakarų Europos kraštų. Vis dėlto organizacijos reikalu šis svetingumas buvo gana naudingas. Be valdinės įstaigos, pavadintos Lietuvių globos įstaiga, veikė taip pat ir Lietuvių Vokietijoje Sąjunga su centru Berlyne, kuri ypač daug padėjo susirasti Vokietijoje pasimetusias šeimas, pabandė sutvarkyti kartotekas ir d. kt. Ir vienos, ir antros įstaigos išduoti lietuviams pažymėjimai buvo vokiečių pripažįstami, kaip dokumentai, ir tat daug padėjo pabėgėliams, kritiškais momentais pasijuntantiems dviejų pasų savininkams.

Pabėgėlių tarpe žymus procentas intelektualų, dirbusių įvairų kultūrinį darbą Lietuvoje. Tiek dabar, tiek nacių režimo metu lietuviai Vokietijoje buvo visiškai pajėgūs turėti savo teatrą, savo operą, savo universitetą, jau nekalbant apie teisininkų, gydytojų, tarnautojų ir kt. inteligentiškų pajėgų perteklių. Todėl suprantama, jog kultūrinis lietuvių gyvenimas negalėjo būti merdinčiame taške net ir nacių režime. Be poros laikraščių, pasirodžiusių Berlyne, ir kt., didesnėse lietuvių kolonijose pabėgėlių nuotaikas skaidrino mūsų muzikai ir operos solistai koncertais, organizavosi chorai, abi įstaigos ir jų skyriai įvairiose provincijos vietose tapo lietuvių telkimosi centrais. Vis dėlto prakeiktai sunkus darbas, prastas maistas, nuolatinė sekiojančių geštapistų baimė, vienas po kito žymesniųjų lietuvių dingimai pragaru darė šias sunkias dienas, versdami daugelį mūsų žmonių, kritusių lietuviškumu į akis geštapistams Lietuvoje, gyventi svetimomis pavardėmis ir visokiomis galimomis priemonėmis vengti viešumos.

Žiema atnešė naujų bėdų ir naujų rūpesčių. Bolševikų trečioji ofenzyva, padėjusi amerikiečiams ir anglams paklupdyti vokiečius gegužės pradžioje, išjudino dešimtis tūkstančių lietuvių iš rytinių Vokietijos sričių ir privertė išsigelbėjimo ieškoti kartu su bėgančiais ir evakuojamais vokiečiais. Tūkstančiai nelaimingųjų neteko pakelėje vaikų, uždususių ar sušalusių vagonuose, kiti dešimtys tūkstančių buvo sugrūsti į pasigailėtinos išvaizdos svetimšaliams stovyklas Bavarijoje ir kt. pietų ir vakarų Vokietijos srityse, bet taip pat dešimtys tūkstančių mūsų nelaimingųjų pasiliko bolševikams Rytprūsiuose, Pomeranijoje, Silezijoje ir kt. Vokietijos provincijose, neturėdami jokių galimumų su šeimomis prasiskverbti tolyn į vakarus.

Vilčių ir baimės dienos.

Kelias į Vokietiją buvo sunkus ir dažnam tragiškas, gyvenimas sunkus, alkanas ir vergiškas, tačiau viltys į ateitį taip pat nešviesiausios. Nežiūrint nepalaužiamo tikėjimo vakarų demokratijomis, pabėgėliai per dažnai gąstaudavo didelės demokratijų draugystės su bolševizmu, iš ko ne tik buvo sunku ko nors gero tikėtis tėvynei, bet taip pat reikėjo nuolat būkštauti, ar Baltijos kraštų piliečiai nebus prievarta atiduoti bolševikams. Iš vienos pusės atrodė, jog politinio emigranto teises, pripažintas dešimtmečiais, demokratijos nelaužys ir dabar, bet iš kitos pusės buvo pavojus, jog bolševikai, norėdami apsidrausti nuo Vokietijoje esančių jų kalėjimų ir koncentracijos stovyklų liūdininkų, žmonių, gerai pažįstančių bolševistinio teroro metodus ir pagrindinius režimo bruožus, gali nepabūgti surizikuoti išreikalauti šiuos žmones iš anglų, amerikiečių ir prancūzų, o tokiu atvėju kiekvienam nebuvo abejonių, koks likimas laukia "pasiutusių šunų" ir "lietuviškųjų kvislingų", kurie kalti tiktai tuo, jog savo gyvybę ir vaikų ateitį labiau brangina, negu kapus Rainių miškelyje ar Praveniškių darbo stovykloje, negu katorgos darbus Rusijos fabrikuose ar Sibiro stepėse ir negu entuziazmą šūvio į pakaušį išvakarėse.

Ir ši baimė nebuvo nepagrįsta. Tiek amerikiečiai, tiek prancūzai, tiek anglai maža turėjo nuovokos, jog Vokietijoje be milijonų išvežtųjų svetimšalių darbininkų, laukiančių dienos sugrįžti į tėvynę, yra šimtai tūkstančių, jei taip pat ne milijonai žmonių, geriau pažįstančių rytinį sąjungininką, negu bet kuri iš demokratijų, ir netrokštančių tiktai ramybės ir saugumo. Todėl visiškai suprantama, kad lietuviams pabėgėliams, lygiai kaip ir latviams ir estams, teko daug ir labai daug aiškintis sąjungininkų komendantūrose, sunkiai galėjusiose suprasti, kad ir svetimšalis, ir ne karo nusikaltėlis bijo savo tėvynės. Vis dėlto ir amerikiečiai, ir anglai labai greitai suprato tikrąją padėtį ir paliko Pabaltijo piliečius ramybėje, bet prancūzų srityje prisiglaudusiems lietuviams teko pakelti ir aukų, kol nekomunistuojantiems prancūzų generolams pavyko išaiškinti tikrąją padėtį.

Kaip tik šis nepasitikėjimas vakarų sąjungininkais ir buvo kaltas, jog dešimtys tūkstančių lietuvių, lygiai taip pat dešimtys tūkstančių latvių, estų, ukrainiečių, lenkų, rusų ir kt. tautybių žmonių, bijodami išdavimo Sovietų Sąjungai, iš pirmųjų dienų sukruto iššikelti iš vokiškųjų lagerių į privačius kambariukus, registruotis tuojau pat "štatenlosais" (Statt — valstybė, loss — be = stattenloss — be pilietybės) ir kt. žmonėmis ir iš patolo sekti įvykius, vengiant persikelti gyventi į UNRRA išvietintiems žmonėms lagerius. Aišku, gyvenimas buvo sunkus. Retas pabėgėlių turėjo žymesnę sumą pinigų, nebent kelis šimtus markių ar už parduotą skudurą ar atsivežtą kilogramą lašinių, o kiekviename žingsnyje, ar tai išsiperkant pagal gautą maitinimuisi kortelę maistą, ar už butą, ar už leidimą drabužiui buvo reikalingas pinigas, ir noroms nenoroms privačiai gyvenantiems lietuviams teko nervingai žvalgytis į lagerius, belaukiant, kada gi pagaliau rusų repatriacinės komisijos lageriuose nešeimininkaus, taip kaip pas save namie, ir kada gi bent koks suraminimo žodis ateis iš centrinių amerikiečių karinių įstaigų Frankfurte. Vis dėlto visus lietuvius ramino tiktai vienut vienintėlė mintis, jog tiek amerikiečiai, tiek anglai turi pažinti savo sąjungininką geriau, negu iš kareiviams spausdinamų laikraščių, o tat jau būtų laidas, jog demokratijos tikrai neišduos demokratiškųjų principų, pagal kuriuos politinio emigranto ar pabėgėlio globa yra visiškai suprantamas dalykas.

Pirmosios kregždės šiuo reikalu buvo žinia, Heidelbergą

(Pabaiga 4-am pusl.)

LINKSMŲ ŽIEMOS ŠVENČIŲ KALĖDŲ VISIEMS
DRAUGAMS IR KOSTUBERIAMS LINKI

FRANK NIPRIKAS
BUČERNĖ IR GROSERNĖ
5363 So. Shields Ave. Tel. Oakland 6373

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
VISIEMS LINKI

EDWARD'S JEWELRY
EDWARD LAPINSKAS, Sav.
1901 So. Halsted St. Canal 2655

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ
NAUJŲ METŲ
Linkiu Draugams ir Visiems
Lietuviams

VINCENTA PETRUŠIONIENĖ
(UŽEIGA)
902 West 38th Place

GARSINKITĖS "NAUJIENOSE"

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Tegul ateinantieji metai atneša džiaugsmą

Stanley Litwinas

CARR-MOODY LUMBER CO.

3039 SO. HALSTED STREET STANLEY LITWINAS, VEDĖJS TEL. VICTORY 1272

Linkime Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų Visiems Mūsų Kostumeriams Draugams

JONAS IR ADELA DULKINYS
BUTCHER AND GROCER
2611 W. 44th St. Tel. Virginia 2753

LINKSMŲ KALĖDŲ, RAMIŲ IR TAIKIŲ NAUJŲ METŲ
Draugams ir Visiems Lietuviams

JOKANTŲ ŠEIMA

4138 ARCHER AVE.
Biz. tel. Lafayette 3052

Rez. Tel. Lafayette 4589
CHICAGO, ILLINOIS

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ DRAUGAMS IR KOSTUMERIAMS

DOMINIKAS KURAITIS, Savininkas

MILDA
BUICK SALES

VIENINTĖLĖ LIETUVIŲ BUICK'O AGENTŪRA
907 W. 35th STREET, CHICAGO, ILL.
Telefonas LAFayette 2022
Rezidencijos tel. CEDarcrest 6161

V. Civ.

NACIŲ LAGERIUOSE IR U. N. R. R. A. IŠVIETINTŲ ŽMONIŲ STOVYKLOSE

(Tęsinys iš 3-čio pusl.)

pasiekusi tiktai birželio antrojoje pusėje. Tai buvo laiškas, per rankas pasiekęs negausią heidelbergiškę lietuvių koloniją iš Lietuvos pasiuntinybės Paryžiuje. Dr. S. Bačkys užtikrino laiške lietuvius, jog amerikiečiai, anglai ir prancūzai pažadėję lietuviams, kaip ir kitiems Pabaltijo kraštų žmonėms globą mažiausia iki Taikos Konferencijos. Šis laiškas kitas lietuvių kolonijas pasiekė dar vėliau. Daugelyje mažesnių lietuvių kolonijų, nugrūstų į pietvakarių Vokietijos užkampius ir be geležinkelio susisiekimo tiesiog atkirstų nuo pasaulio, tebuvo tiktai šiek tiek aišku apie bendrą politinę padėtį iš amerikiečių laikraščių kariams ir iš radijo pranešimų, kuriuose nei žodžio pabaltijiečių reikalu. Lietuvių kolonijoms birželio pabaigoje daug kur buvo staigmena žinia, jog Tuebingene ir Wuerzburge susiorganizavę lietuviškosios organizacijos, kurios pasistengė užmegzti ryšį su amerikiečių karine valdžia, ir jog toms organizacijoms taip pat pavykę gauti reikšmingų pažadų.

Liepos mėnesį nedaugelyje lagerių buvo susimetęs didesnis skaičius lietuvių. Daugelis lageriuose gyvenančių ir UNRRA aprūpinamų lietuvių kasdien bijojo aštresnių susidūrimų su rusų politrukais, užklystančiais į lagerius ir dažnai, kaip pav. Mannheime, surandančių lietuvių kolonijas, todėl, nors viena koja buvo jie lageryje, antrąja jie buvo privačiame gyvenime, atsargiai laikydamiesi kambariukus, o dažnai ir nedrįsdami naktį lageryje nakvoti.

Šiek tiek daugiau šviesos į lietuvių saugumo reikalus vakarinių Sąjungininkų Vokietijoje įmetė Saksonijos ir Tueringijos atidavimas bolševikams. Dešimtys tukstančių lietuvių, gyvenusių tuose kraštuose, tik išgirdę per radiją žinią, jog sovietų administruojamos Vokietijos siena dar pastumiama į vakarus, pėsčiomis ir važiuoti spruko visais keliais į Bavariją ir Reino sritis. Vis dėlto kiti dešimtys tūkstančių lietuvių neturėjo galimumų patys su savo jėgomis išsikelti į vakarines sritis, ypač tie, kurie turėjo gausesnes šeimas, ir už tat vakaruose gyvenantiems lietuviams buvo tikra sensacinga žinia, jog amerikiečių karinė valdžia ne tik suprato Tueringijos ir Saksonijos pabaltijiečius, tačiau ir davė jiems priemonių persikelti į vakarinę Vokietiją. Konkrečiai plačiai nuskambėjo Hales komendantas, užtikrinęs lietuvius, jog nei vienas jo srityje gyvenančių lietuvių nebus paliktas bolševikams, ir savo pažadą įvykdęs geriau, negu buvo galima to tikėtis.

Tik dabar prasideda lietuvių antplūdžiai į lagerius. Šiuo metu pradžią gauna didieji Hanau ir Wiesbadeno lageriai prie Frankfurto. Wuerzburgo lageris pagausėja ir skyla į du lagerius — Wuerzburgo ir Seligenstadto, kurių kiekvienam maždaug po 1,200 lietuvių. Skeptiškiau į gyvenimą žiūrį lietuviai, gal būt, tikriau — tik tie, kurie jau daug kartų buvo gyvenimo pamokyti, vis dėlto dar pora mėnesių ir net ilgiau laikosi privačiuose butuose, gyvendami tuo pačiu gyvenimu, kaip vokiečiai. Lageriuose atbunda lietuviškas kultūrinis gyvenimas. Pasirodo pirmieji sieniniai laikraštėliai, pradėdami žmones informuoti tiek vidaus, tiek užsienio politikos klausimais, sugriebtais per radiją ir iš amerikiečių laikraščių, pradedami organizuoti įvairūs kursai, pradžios mokyklos, vaikų darželiai, meninės lietuvių jėgos buriasi į chorus, į tautinių šokių grupes, šie paskiri chorai, tautinių šokių grupės, solistai, muzikai ir kt. į lietuviškuosius ansamblius. Lietuviškos dainos, muzikos ir tautinio šokio koncertai nuskamba liietuvių kolonijose, iš Lietuvių Sąjungos centro pasirodo pirmieji Lietuvių Sąjungos žinyno numeriai, tegul ir padirbami rotatoriumi, tačiau sudarantys žurnalo įspūdį ir plačiai paskleidžiami lietuviškose kolonijose, visur Vokietijoje lietuviai pradeda organizuotis lietuvių Sąjungon ir t.t. ir t.t., atsiranda Lietuvos Raudonasis Kryžius, užmezgami ryšiai per amerikiečius lietuvius kariius su JAV lietuviais. Dar vėliau atsiranda pirmosios gimnazijos, liaudies universitetai. Lietuvių kolonijos pražįsta lietuviškumu.

Šiuo metu iš Frankforto ir kt. vietų nuskamba vienas kitas raminantis lietuvius amerikiečių žodis, tačiau, nežiūrint to, bolševikų agentai veikia beveik visose stovyklose, kartais išprovokuodami lietuvius (Seligenstadto lietuvių kolonija), kartais įnešdami rimto nerimo į lietuvių, kaip ir kitų svetimšalių Vokietijoje kolonijas (Kempteno ir Mannheimo įvykiai su ukrainiečiais), tuo labiau, jog ir pasitarimai Potsdame neprisidėjo prie galutinio nerimo išsklaidymo. Ir pasirodė, jog nujautimas lietuvių neapgavo. Londonė įvykusioje užsienių ministerių konferencijoje vis dėlto Sovietų Sąjunga išdrįso pareikalauti jėga jai išduoti nenorinčius į savo tėvynes grįžti lietuvius, latvius, estus, ukrainiečius ir kt. svetimšalius, ir tik griežtas JAV ir D. Britanijos pasisakymas prieš Molotovo pasiūlytą konfereniijai rezoliuciją, o taip pat ir griežti balsai amerikiečių ir anglų spaudoje apramino lietuvius, visai laiku išgirdusius ir gen. Eisenhowerio balsą, kad nei vienas svetimšalis nebus jėga neverčiamas prieš savo valią grįžti į savo tėvynę, jei jam atrodo, kad grįžti į tėvynę yra pavojinga.

Kolonijos aprimo. Tūkstančiai lietuvių, iki šiol nežinomų UNRRA kartotekose, skuba į lagerius. Lageriuose lietuviai išvystę didžiulę kultūrinę veiklą, kokią tik galima nenormaliose sąlygose ir ištrėmime. Dešimtys lietuvių ansamblių savo daina, šokiu ir muzika koncertuoja ne tik lietuviams, bet ir amerikiečiams, anglams, prancūzams. Net keturi spausdinti laikraščiai ("Lietuvis", "Mūsų Kelias", "Aidai", "Žiburiai") pasirodė anglų ir amerikiečių srityje. Spaudai ruošiamos knygos, organizuojamos lietuvių dailininkų parodos, ir nors visa tai tik tėra pradžia, tačiau jau ir dabar turimi kultūros darbo laimėjimai lietuvių kolonijose Vokietijoje yra dideli ir teigiamai vertinami. Nežiūrint nesusipratimų, nuskambėjusių iš Kempteno, Mannheimo, Goepingeno ir kt. vietų, amerikiečiai vis dėlto pasirodė esą dideli demokratai, o demokratija — geriausias laidas kultūringai kad ir be tėvynės atsiradusių tautų ateičiai.

Didysis bėgimas nuo iš rytų atslinkusio į Lietuvą bolševikų pasibaigė. Jis pasibaigė ne liepos 31 ir ne spalių 11 d. 1944 m., jis pasibaigė tik dabar, prieš dvi — tris savaites, neapsieidamas be aukų tiek pirmiau, tiek dabar iš prancūzų sričių ir pačios Prancūzijos atiduotais lietuviais (bolševikų agentai pasiėmė iš Vokietijos keliolika lietuvių ir prancūzai bolševikams atidavė kelis šimtus lietuvių belaisvių, pakliuvusių į prancūzų nelaisvę), tačiau dabartis yra rami ir saugi, tepalikusi lietuviams tik vienų vienintėlį klausimą: kur kurs savo ateitį — nepriklausomoje Lietuvoje ar kur kitur šimtai tūkstančių lietuvių, esančių dabar Vokietijoj, Švedijoj ir kt. Europos kraštuose, Tas klausimas šiandien nebeaiškus, nors lietuvių kolonijose nėra abejojančių, jog nepriklausoma Lietuva tikrai atgims iš šio karo griuvėsių ir pelenų.

(GALAS)

KAS ATSITIKO SU PODJAKU?

L. S. Oak "The New Leader'y" rašo:—

"Laike negarbingos bylos Maskvoje šešiolikos lenkų vadų, apgavingai rusų išviliotų iš pogrindžio, prižadant jiems saugumą nuo pabaudos, vieno asmens, socialisto Antano Podjako ten nebuvo. Buvo pranešta, kad dėl sunkios ligos buvo persilpnas atvykti į teismą. Nuo to laiko — tyla. Jokių žinių nėra, kad jis kada būtų buvęs teisiamas, ir liko užmirštas. Kur jis dabar yra?

Vėliausia žinia sako, kad Kojder, gerai žinomas Lenkijos Kaimiečių Partijos vadas, tapęs auka NKVD (čekos); buvo suimtas jo namuose 17 d. rugsėjo Krokuvoje. Po kelių dienų rado jo kulkų suvarstytą lavoną.

Aš pranašauju, kad Mikolajczik'as atsistatydins iš Varšuvos lėlių valdžios, arba jam teks Kojderio likimas, kaip ir šimtams kitų, kurie atsisakė pasiduoti Maskvos įsakymams."

Jeigu taip darosi Lenkijoj, tai, be abejonės, ne vienam ir mūsų tėvynainiui tenka aukoti savo gyvybę už Lietuvos nepriklausomybę.

— P. M. K.

Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų
Draugams ir visiems lietuviams!

John Brdecka, Sav.
ir visi darbininkai

ARCHER AVE.
BIG STORE

4187 Archer Ave

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Linkim Savo Draugams ir Pažįstamiems

WESTERN AUTO SERVICE
J. BLAUZDIS, Savininkas
4318-20 S. Western Ave. Tel. Lafayette 1790

Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų
Linkiu Draugams ir Pacijentams

DR. JOSEPH KELLA
DANTISTAS
6558 S. Western Ave. Tel. Hemlock 2061

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMNIGŲ NAUJŲ METŲ
Linkime Mūsų Kostumeriams ir Visiems Lietuviams

GENERAL SAUSAGE COMPANY

JAN HARCZAK

2001 Blue Island Ave. Tel. CANal 6900

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
LINKIME VISIEMS LIETUVIAMS

BOWMAN DAIRY COMPANY

Stanislaw Czerwiec

LINKSMŲ KALĖDŲ
— IR —
LAIMINGŲ NAUJŲ
1946 METŲ
Linkime Visiems Mūsų Kostumeriams ir Lietuviams

Merry Christmas

Joseph Czerwiec

Czerwiec Lumber Co.

9000 So. Chicago Ave.
Priešais Bessemer Parką, South Chicago
SAGinaw 0202

3700 So. Western Ave.
½ bloko į žiemius nuo Archer Avenue
VIRginia 0456

4653 W. North Avenue
BELmont 9400

LITERATŪRA

1 metai LITERATŪROS RATELIO SKYRIUS Nr. 14

TROBALĖ TEN SULINKUSI Į KOPRĄ...

ŽEMAIČIŲ RAŠYTOJŲ ANTOLOGIJĄ PRISIMINUS

Sveikintinas kiekvienas kultūrinis sąjūdis, įnešąs ką nors naują ir atgaivinąs senose formose sustingusį gyvenimą. Ypač tokių kultūrinių sąjūdžių reikalinga mūsų tautai. Kadaise, Arėjas Vitkauskas buvo iškėlęs mintį apie Lietuvos išeivių rašytojų antologijos išleidimo reikalingumą, bet toji mintis pasiliko neįgyvendinta iki šiai dienai. Todėl mums beliko pasidžiaugti tik Žemaičių rašytojų prozos ir poezijos antologijos "ŽEMAIČIAI", kaip žemaičių kultūrinio sąjūdžio išdavos, pasirodymu 1938 metais, taipgi prieš pačią dabartinio karo pradžią. Šalia suvalkiečių poezijos antologijėlės "Sūdavos" vardu, išėjusios dar 1934 metais, "ŽEMAIČIAI" buvo antrasis bandymas suburti vienos lietuviškos dalies plunksnos darbininkus.

"ŽEMAIČIŲ" REDAKTORIUS IR SUMANYTOJAS.

Žemaičių antologijos išleidimo sumanytojas ir jos redaktorius yra Stasys Anglickis. Įžanginiame savo žodyje "Žemaičių pasisakymas", St. Anglickis išsamiai nušviečia Žemaičių krašto, kaip atskiro Lietuvos vieneto, svarbesniuosius istorinius momentus, parodydamas žemaičių šviesuolių nuopelnus lietuvių patriotinės sąmonės formavime.

SIMANAS DAUKANTAS—ŽEMAITIS.

Žemaičių rašytojų antologijoje ypač pabrėžta Simano Daukanto, to užsispyrusio, užsidariusio, kuklaus žemaičio, tos tylios, pasislėpusios vargo pelės reikšmė lietuvių tautiniam ir valstybiniam atgimimui. "ŽEMAIČIŲ" redaktorius apie S. Daukantą rašo:

—Simano Daukanto ne tiek istorinis, kiek ideologinis veikalas "Darbay senųjų Lietuvių yr Žemaičių", eidamas iš rankų į rankas, turėjo didžiulės įtakos visam žemaičių sąjūdžiui, žinomam žemaičių bajorų romantizmo vardu. Simanas Daukantas parodė tokį politiškai tautišką subrendimą, kad tiesiog reikia stebėtis, iš kur jame visa tai atsirado tuo laiku, kai net Adomas Mickevičius, tas genialių polėkių vyras, tuo pat laiku baigęs tą patį Vilniaus Universitetą, ir kvėpavęs tuo pat oru, taip demoniškai išgyvenęs Lietuvos praeitį, laikęs save lietuviu, vis dėlto negalėjo galutinai susivokti rizgiose sąlygose, neatskirdamas Lietuvos nuo Lenkijos, nusigręžė nuo lietuvių kalbos..."

Esą:

—Niekas taip gerai nesuprato mūsų tautos tragizmo, kaip S. Daukantas; nieks taip vaizdžiai ir su tokia meile neatkūrė jos senovės, didvyrių žygių. Vincas Kudirka, savo Lietuvos Himne (kurį dabar bolševikai vadina "Smetonos himnu") vadindamas mūsų kraštą didvyrių žeme ir ragindamas iš jos praeities semti stiprybę, tik pakartojo S. Daukanto mintį."

Tas didysis žemaitis patriotas taip pat atkreipęs dėmesį ir į lietuvių bei žemaičių kalbos grožį, jos reikšmę tautos atgimimui:

—Jis suprato mūsų tautosakos svarbą, pats ją surašinėjo ir ragino kitus surašinėti. Jis parodė tikrąjį kryžiuočių ordino veidą, atidengė jo grobuoniškus tikslus mūsų krašte, pridengtus pamaldumo bei katalikybės plėtimo skraiste. Jis demaskavo lenkų misijos Lietuvoj baisias pasekmes, nebijodamas prieš save sukelti tikrą audrą tiek iš sulenkėjusių bajorų, tiek iš pačių lenkų pusės, ko vėliau net aušrininkai privengė. Jis ryžtingai atsistojo engimo valstiečiobaudžiauninko pusėje ir užtarė jį prieš sulenkėjusį bajorą. Pagaliaus, jis norėjo pakelti apleistą mūsų krašto ūkį, amatus, prekybą, norėdamas iš tų sričių išstumti mūsų žmones smaugiančius kitataučius" (Žydus, lenkus ir rusus. —J. L. T.).

Taip vaizdžiai naujoj šviesoj "Žemaičių" redaktorius atskleidžia skaitytojui S. Daukanto, iki šiol mūsų permažai įvertinto, šviesią asmenybę, pažymėdamas, kad ir dabartiniais laikais S. Daukantas tebėra *aktualus* ir dar ilgai ateityje galėsime iš jo semtis stiprybės.

ŽEMAIČIŲ BŪDO BRUOŽAI.

Toliau nurodoma ypatingo, per ilgus amžius susigulėjusio ir sunkias kovas su kryžiuočiais atlaikiusio, žemaičių būdo bruožai ir stiliaus ypatybės. Žemaičiai daugiau linkstą į esmę, į mintis, į refleksus, kai tuo tarpu aukštaičiai—į formą bei išviršinį žibėjimą, taip aiškiai matomą pas slavus: lenkus, rusus, čekus ir kt.

Žemaičių stilius: sakiniai—esmingi, kalba—glausta. Geriausias to pavyzdys esąs Vydūnas, kurio dailus ir kietas kaip plienas stilius, glausta, tiksli, esminga kalba, galį ir viską kaip žaibas persverianti dvasia yra būdingi jam ne tik kaip rašytojui, bet ir kaip žemaičiui.

15 RAŠYTOJŲ ATSTOVAUJA ŽEMAIČIUS.

Kokie rašytojai atstovauja žemaičių kūrybinį veidą ir kuo "ŽEMAIČIAI" yra žemaitiški?

"ŽEMAIČIUOSE" dalyvauja beveik visi, tiek senesniosios, tiek jaunesniosios kartos pasireiškę žemaičių rašytojai: Vydūnas, Ieva Simonaitytė. Butkų Juzė, Sofija Čiurlionienė-Kymantaitė, Mykolas Viatkus, Stasys Anglickis, Fabijonas Naveravičius, Jonas Šimkus (nuėjęs tarnauti Lietuvos priešams-bolševikams, dėlko jį žemaičiai yra pasmerkę kaip žemaičių gėdą—išdaviką.—J. L. T.), Nelė Mazalaitė, Stasys Santvaras, Pranas Genys, Stasius Būdavas, Klemensas Dulkė, Petras Gintalas ir Mykolas Linkevičius.

ŽEMAIČIŲ RAŠYTOJŲ ŽEMAITIŠKUMAS, TAI JŲ KŪRINIAI.

Dramą antologijoj atstovauja Vydūnas ir Petras Gintalas. Kiti—lyriką ir grožinę prozą. Vykusiai parinkti patys būdingieji autoriams kūrybos pavyzdžiai. Vydūnas davė gražiausių savo kūrybos perlų—scenų iš dramų "Prabočių šešėliai" ir "Amžinoji ugnis". Be to, gilų, prasmingą filosofinį straipsnį "Mūsų uždavinys. Sfinksa."

Ieva Simonaitytė yra pateikusi ištrauką iš įdomaus romano "Vilius Karalius". Ypač maloniai nuteikia Sofijos Čiurlionienės žemaičių tarme parašytas "Pasakojims—Kaž kas pasigadina." Tai klasiškas, "gryno kraujo" žemaitiškos prozos pavyzdys, keliąs ir ne žemaičiui tikrą pasigerėjimą. Savo 1937 metais išleista apysaka "Šventmarė" S. Čiurlionienė įrodė žemaičių tarmės tinkamumą bendrine kalba parašytuose raštuose. Kiek gyvumo, naujumo, stačiai kalbos perlų įneša ši žemiačių kūrėja į mūsų grožinę literatūrą.

Negalėdamas dėl vietos stokos suminėti visus žemaičių rašytojų kūrinius, tilpusius "ŽEMAIČIUOSE", baigsiu pacituodamas eilutę iš talentingo poeto St. Anglickio eilėraščio "Trobale pri opes":

—Trobale ten sulinkusi į koprą".

Montevideo, Uruguay.

—J. Lazdauskas Toliušis.

A. LIAČAS-HARIS

TABŪ...

Ne... Tu nesiglausk taip prie manęs—
Suklupsime prieš užrašą:—"Tabū"!
Pagundą degančių krūtų, oi kas iškęs!?
Tada... verkšlendama, gailėsies tu.

Matai: nuo saulės bučkių vyšnios sirpsta—
Rausvi kukurūzai veržias iš lukštų...
Nuo vieno palietimo, mudviejų lūpos [tirpsta!
Dar tiek... ir pasipiltų virtinė mažų...

Jei susitiktume kitur, tegu—mėnulyje—
Surinktų žemė tavo rūbus, ik paskutinio!
Atbustų karštis ir gyvybė, bergždžiam jo [nulyje,
Tada—tikrai neliktume be įpėdinio!

O čia... šioj žemėj—gobšų paglemžtoj —
Supančioti—beteisiai, esame abu.
Užtrokš, balti karveliai, suknelėje [rausvoj...
Tuštybėj širdys bels: tabū, tabū, tabū!

Buenos Aires, 1945, VIII-27 d.

ALFONSAS GIEDRAITIS

LIETUVIŠKAS VAKARAS

Žibuoklių žiedus mėlynus
Kaitra išgarino.
Sodybon mėnuo sėlino
Ir pasišalino.

Vyšnių, obelų šakos lužta.
Jos tiki rudenio gandu.
Ir šilas kažko atsidūsta,
Kažko pasigenda.

Subatos vakarai padūmavę
Sukuria nerimą.
Sodai, baltai apsiavę,
Alpsta kvėpavime.

Apsemia palšas rūkas
Vakarų raudoną juostą,
Stogai pypkes ruko,
Kaip jūreiviai uoste.

Prie vieškelio kaštanai,
Dar beržas, du uosiai.
Patvory topolis senas,
Ir taip jauku namuose.

ALFONSAS GIEDRAITIS

RUDENIOP

Bukiete numirę Ievos,
Geltoni skroblų lapai;
Kartu paėmus —
K a p a s .

Ach, rudenį, rudenį,
Savo akordų gausumu
Pašėlusiai išjudini
S k a u s m ą .

Apdainuoki mano dalią
Pas ežerą, ar klaną
Manojo kelio
T i r a n e .

VIENOS DIENOS RUPESČIAI

IŠ TREMTINIO DIENORAŠČIO.

Mintys zuja. Mintys prašosi viešumon. Jos nori virsti žodžiu—žodis raštu. Rašyti ... Mažutis kambarys — kelerių gyvenamas. Lovos. Nėra stalo, nėra kėdžių. Ateis naktis, visi sumigs, bus galima mintis raštu pareikšti. O dabar, dabar nyku ir skurdu. Raštu . . . popiera išsibaigė. Nelengva ją gauti. Mažas miestas, tarp kalnų aukštų. Atskirti nuo viso pasaulio. Buvo geležinkelis,—jis sudaužytas. Susisiekimo jokio. Paštas neveikia. Nevilties supami, lūkesčių spaudžiami! Vienas draugų žadėjo popierio surasti. Geras vyras! Geras vyras, tik be riebalų. Ir gera širdis be riebalų nepajėgė. Riebalai tai mūsų dienų valiuta. Galinga valiuta, ji ir užkietėjusias kišenes ar širdis varsto. Kitų širdis varsto, o mūsų alkį numarina. Kam riebalai, o mūsų bulvė. Skusta, lupta bulvė! Bulvė rytą, bulvė vakare. Laimingi—jų gauname iki sočių! Kalnai tankiais miškais apžėlę. Greičiau, greičiau pavasaris stipriais žingsniais žygiuotų, vasara išauštų—bus mėlynių, bus kitų uogų. Galėtume smaguriauti, savo maistą paįvairinti. Įkyru! Naktys šaltos, dienos karštos. Pavasarį lėtai atbunda... Rašai, skurdų gyvenimą pamiršti. Popierą gauti. Keista, netikėtina, bet kalnų miestelis popieros neturi. Ne, jis turi. Riebalai visus užslėptus vokiečių sandėlius atidarytų. To menko daikto—riebalų nėra. O jei popiera būtų, kaip raštus išsiųsti? USA kariuomenės tarpe yra šaunių vyrukų. Kartais jie padeda. Susisiekimo reikalu buvau pas vietos įgulos viršininką. Simpatingas vyras. Dejà, sakau, esu USA spaudos ilgametis korespondentas. Malonus oficialus tonas virsta draugišku. Gyvai kalbame. Suku kalbą į reikalą. Kietas karių gyvenimas. Dar kietesnio gyvenimo nuostatai. Jokia privati korespondencija negali būti siunčiama. Atseit, negali patarnauti. Mudviejų pašnekesys nutrūksta. Nosį pakabinęs kiutinu sau. Vilioja kalnai. Einu. Einu lyg ką brangaus praradęs. Viltis žybtelėjo, jos nebėra. Ir vėl įkyrios mintys, neryškūs lūkesčiai, tušti viduriai, pilkas rytojus.

Tamsi naktis, žvaigždėtas dangus. Skurdi padėtis, skaidrių vilčių kupina. Kalnų miškai. O jūs girios, girios! Miškas užia, miškas verkia. Nuliūdimas širdį spaudžia.

Vistaspats.

Balandžio m. 30 d. '45 m.
Bavarijos kalnai.

Meno Temomis

MIKAS ŠILEIKIS

LIETUVIŲ TAUTODAILĖ

X.

Skulptūra ir Kryžiai.

Lietuvos liaudies skulptoriaus meniški gabumai visų pirma buvo išbandyti medžio skulptūroje. Liaudies skulptoriai paprastai buvo savamoksliai, išmokę dirbti kryžius prisižiūrėdami nuo kitų kryždirbių ir "dievdirbių." Paplitus Lietuvos kaimuose kryžiams, atsirado reikalas juos puošti įvairiais ornamentais, stogeliais ir, pagaliau, praturtinta ši tema šventųjų statulėmis.

Šitokius meisterius žmonės paprastai vadindavo "dievdirbiais". Bet ne visi jie dirbo kryžius ir tuo pačiu kartu šventųjų statulėles, išskiriant Svirskį, gabų meisterį, kuris dirbo kryžius ir pats savotiškai juos stilizavo, pritaikydamas jiems statulėles taip, kad kiekvienas jo darbo kryžius, išeidavo skirtingas.

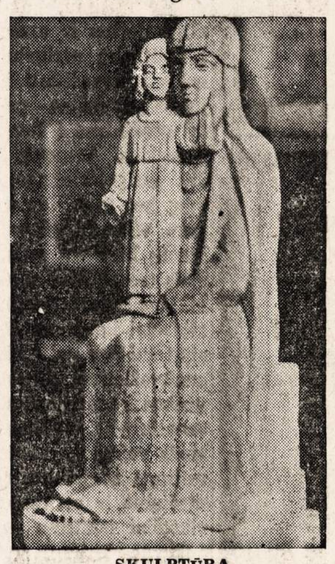

SKULPTŪRA
"Motina su Vaikeliu". Nepriklausomos Lietuvos plastikinis menas.

Šventųjų statulėlių dirbėjai, be abejo, žmonės buvo tikintieji ir savo darbą stengdavos atlikti kuogeriausiai. Nebūdami lavintais skulptoriais, savo darbą kad ir sąžiningai, vis dėlto atlikdavo primityvišku būdu. Kartais jų "šventasis" išeidavo, kaip sakoma, tikras "balvonas",—be proporcijos, tai kunigai nenorėdavę šventinti, primindami krikščionybės stoką. Kadangi statulėlės iš esmės neturėjo geros kūno proporcijos, tai apie monumentalumą negalėjo būti nė kalbos. Kai kurie dirbėjai šventojo atvaizdą taip suprastindavo, kad sunku atskirti, kuris šventasis norėta atvaizduoti. Dažnai statulėlėse nesimato bažnyčios įtakos, o tik savotiškas šventojo suvokimas. Dievdirbiai motyvus imdavo ne iš tikrųjų skulptorių darbų arba paveikslų, o iš girdėtos evangelijos ar maldų. Tokiu būdu liaudies skulptoriaus mediniai "dievomukai" įgyja būdingą charakterį savo originalumu ir net lietuviškumu. Neretai pasitaikydavo, kad moteriška šventosios statulėlė draperijoj traktuojama su lietuvaičių tautiškų rūbų papuošalais. Tokių statulėlių galima užtikti Lietuvos kryžiuose ir bažnyčiose.

Archeologai ir meno tyrinėtojai ypatingo dėmesio kreipia į primityviškumo formą, nes primityviškume pas visas tautas pasireiškia savotiškas būdas ir esminė ekspresija bei išsilavinimas visame nuogume. Kaip negrų amuletai, taip ir Lietuvos liaudies darbo kai kurios šventųjų statulėlės, atrodo juokingomis karikatūromis, bet iš jų spindi savotiškas meniškumas. Tas meniškumas pasireiškia ne iš gamtos grožio, ne iš formos tikslumo, bet iš meisterio pastangų ir norų išreikšti religijos idėją, įvykdant ją medžiagoje—medyje. Žanras pas primityvius medžio skulptorius beveik nepastebimas.

Yra ir tokių statulėlių, kurios, rodos, kalba už nusimanantį skulptūroj asmenį, o ne lietuvį paprastą kaimietį. Bet daugumoje metasi į akis nesuvokiama proporcija,—statulėlių striukumas, palyginus su galvos dydžiu. Kadangi šventieji vaizduojami ilguos rūbuos, tai kiti atrodo visai be kojų arba be liemens. Rankos taip pat nesuvokiamos; vienų statulėlių—per didelės, kitų per mažos. Pasitaiko tokių, kur pas vieną ir tą pačią statulėlę viena ranka daug didesnė už antrą. Tas pasitaiko, kai "šventajam" reikia į ranką įdėti kryžių ar kitą krikščionišką atributą. Tuo

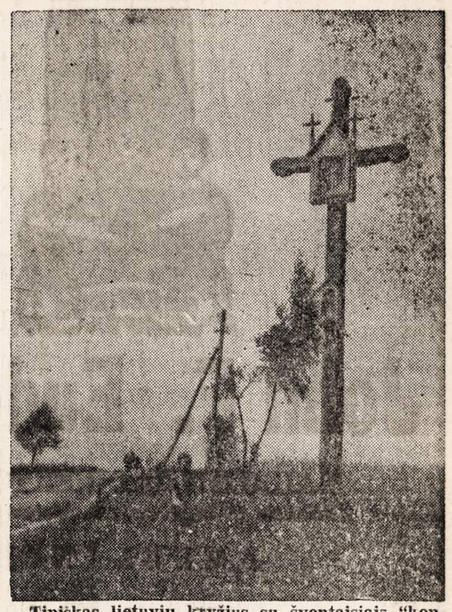

Tipiškas lietuvių kryžius su šventaisiais "koplytėlėse". Šalia vieškelio sėdi mergaitė.

atveju toji ranka daroma didesnė. Galima užtikti ir tokių statulėlių, kur veidas vos turi žmogaus panašumo. Kitas keistas apsireiškimas yra tas, kad "Dievomukos" anatomija labiau nesuvokiama, negu proporcija, atseit, pečiai per maži, šonkauliai drožiami nuo pat kaklo; kartais per daug, o kartais per mažai šonkaulių. (Žmogus turi po 12 šonkaulių iš abiejų šonų).

Žemaitijoj galima užtikti labai būdingų groteskinių bei religinių statulėlių. "Žemaičių velnias" vaizduojamas įvairiose pozose,—su šakėm, su riesta barzda arba Kristui "nosį" rodo. "Dievdirbiai" savo stogeliniuose kryžiuose iš lauko pusės ir viduje statydavo statulėles grupėmis arba po vieną kertėse, kas pavaizduoja šventųjų istoriją.

Šventieji paprastai buvo taikomi prie vietos ir tikslo. Pav., Šv. Florijonas namus saugo nuo gaisro, todėl jis statomas prie namų. Šv. Jonas krikštytojas, statomas prie upių, ežerų ir kelių, kad keliautojai matytų ir kad šis simbolis primintų jiems tikėjimą. Šv. Izidorius—artojų patronas, dedamas į kryžių laukuose ir tt. "Pieta" ir Šv. Morkus taip pat dedami į stogelinius kryžius, bet daugiausiai statomi kapinėse.

Daug mažiau liaudies skulptoriaus darbų randasi bažnyčiose, nes čia jos darytos po didele bažnyčios priežiūra, taip kad to primityviškumo beveik nesijaučia.

Lietuvos liaudies "dievdirbiai" savo gabumus parodė jau 17-tam ir 18-tam šimtmečiuose. Palaipsniui ši formą kitėjo ir tobulėje. Medžio skulptūra puošė Lietuvos kaimus ir kapines. Gal niekur kitur Europoje nesirado tiek daug kryžių, kaip Lietuvoje. Jeigu jų buvo kitur, tai jie nebuvo tokie stilingi ir ornamentuoti. Dievdirbiai šituo darbu rūpindavos ne bažnyčios verčiami, o konkuruodami tarp savęs. Vieni norėjo "pasirodyti" geresniais meisteriais už kitus, o kiti liko amatininkais ir dirbo "dievus" už atlyginimą. Bažnyčia dažnai primindavo jiems, kad jų "šventieji" labiau pagoniški, negu katalikiški, bet darbas nesustojo.

Lietuvos "dievdirbis" išsidirbo puikų ornamentikos stilių, pritaikydamas jį architektūrai kryžiuose, o vėliau ir gonkų puošybai. Šita ornamentikos forma niekur kitur taip nepritiko, kaip Lietuvos kaimui ir jo kapinėms. Senasis Lietuvos sodžius nebūtų sodžius, jeigu nebūtų jame daugiau kaip vienas kryžius arba viena koplytėlė liaudies skulptoriaus darbo. Lietuviškos kapinės, su samanom apžėlusiais ir įšoną pakrypusiais kryžiais, liudijo seną lietuvio praeitį ir audė savo šešėliuose pasakas. Kaimas buvo lietuvio "dvasinės kultūros aruodas", kai tuo pačiu kartu Lietuvos sostinėje ir miestuose sėdėjo caro žandarai. Bet ir kaimas nebuvo visiškai laisvas nuo cariškos "kultūros" įtakos. Po samanotu bakužės stogu sekė lietuvio tradicinis gyvenimas, kuris šiandien davė poetams ir grožinės literatūros darbininkams įkvėpimą ir efektą. Kita vertus, medžio drožinėjimo amatas lietuviui buvo kaip ir prigimtas dalykas. Caro žandaras nekreipė dėmesio, ar jis dirbo žagrę ar kokio šventojo statulėlę; bet tik jis neskaitė knygų. Tuo tai jie uoliai rūpinosi... Ilgais žiemos vakarais lietuvaitė verpė ir audė audinius, gamino namams reikalingus daiktus pagražindama tautiškais motyvais. Jaunimas savo sueigose kalbėjo lietuviškai, dainavo lietuviškas dainas. Tatai ir išliko gyva Lietuvos meno tradicija ir sąmoningas lietuvio jausmas iki nepriklausomybės laikų.

LINKSMŲ KALĖDŲ IR SEKMINGŲ NAUJŲ METŲ LINKIU VISIEMS

John F. Eudeikis

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Seniausia ir Didžiausia Laidotuvių Įstaiga

AMBULANCE

Dieną ir naktį

Visi Tel. YARDS 1741-1742

4605-07 So. Hermitage Ave.
4332-34 So. California Ave.
Telefonas LAFayette 0727

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ VISIEMS LIETUVIAMS LINKI

BARBORA BALIS

6558 So. Morgan St. Tel. Wentworth 0418

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ

Linkime Draugams ir Kostumeriams

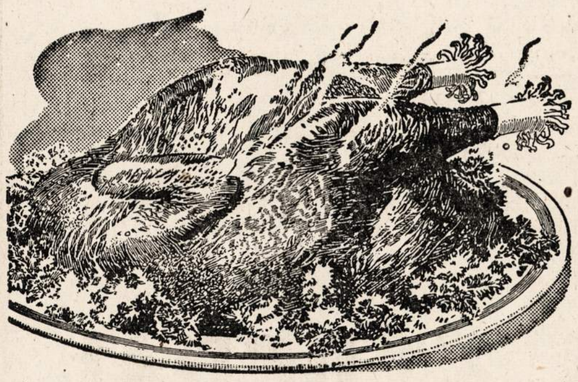

EAGLE RESTAURANT

Alex Povilaitis and John Yerushis

Savininkai

1745 SO. HALSTED STREET

Phone Seeley 9453

GARSINKITĖS "NAUJIENOSE"

VIRŠ MANNHEIMO STOVYKLOS VĖL KAUPIASI JUODI DEBESYS

AR BUS UKRAINIEČIAI PRIEVARTA GRĄŽINAMI Į SOVIETŲ SĄJUNGĄ?

Laiškas, kurį skubu persiųsti "Naujienoms", yra rašytas kaip tik pačiose galinčių būti didelių įvykių išvakarėse. Mannheimo svetimšalių stovykla, kurioje šiuo metu yra apie 3,200 ukrainiečių, 1,500 latvių, apie 1,000 lenkų ir apie 500 lietuvių ir estų, šiuo metu gyvena nerimu ir netikrumu perpildytas nuotaikas, belaukiant, ką atneš pradėta nauja ukrainiečių registracija ir kiek patys amerikiečiai parodys atkaklumo prieš bolševikų agentų — repatriacinės rusų komisijos politrukų spaudimą, besistengiant palaužti tuos paskutinius demokratinių principų likučius, kurie iki šiol šiaip taip yra užsilikę amerikiečių vedamojoje politikoje Vokietijoje gyvenančių svetimšalių atžvilgiu.

Šiandien gresiančių įvykių pradžios reikia ieškoti rugsėjo 6 d. įvykiuose, kuomet amerikiečiai kareiviai buvo įvesti į Mannheimo lagerį ir moterų bei vaikų mušimu, bandė priversti ukrainiečius ir armenus susėsti į politrukų atsiųstus sunkvežimius ir išvažiuoti į Stuttgarde jiems paruoštas pereinamąsias iki grąžinimo į Tarybų Sąjungą stovyklas. Armenų ir ukrainiečių pasipriešinimas buvo pasyvus, bet toks gaivalingas, jog porą valandų užtrukus amerikiečių kareivių su nelaimingaisiais tremtiniais neatnešė bolševikams lauktų rezultatų, ir amerikiečiai kareiviai išvažiavo paskui tuščius politrukų atsiųstus sunkvežimius. Amerikietis karininkas repatriacijos reikalams, esantis prie Mannheimo militarinės valdžios, pareiškė viešame mitinge susirinkusiems ukrainiečiams ir armenas, jog amerikiečiai įsitikino nenoro grįžti į tėvynę rimtumu ir todėl ukrainiečiai ir armenai, kaip ir kiti lageryje gyvenantys svetimšaliai, paliekami ramybėje. Nežiūrint to, jog šis karininkas rugsėjo 6 d. kalboje rado reikalo ir pagrasinti armenams ir ukrainiečiams, kad nenorintys grįžti turės išeiti iš UNRRA lagerių ir, kaip žmonės be pilietybės, dalintis tomis pačiomis gyvenimo sąlygomis, kaip vokiečiai, tačiau net šitos perspektyvos vargšams nelaimingiesiems buvo džiuginančios, palyginus su perspektyvomis grįžti į bolševikų okupuotą tėvynę.

Keturias dienas ukrainiečiai ir armenai Mannheimo lageryje gyveno kalinių ir koncentracijos stovyklų suimtųjų gyvenimą. Tiesa, jie maitinosi iš lagerio virtuvių, tačiau jiems buvo uždrausta išeiti iš lagerio į miestą, o išėjusieji, tikriau išbėgusieji iš lagerio ukrainiečiai ir armenai į lagerį buvo nepriimami ir vėliau turėjo nemaža vargo, kol jiems pavyko pateisinti savo išvykimo iš lagerio priežastis. Visas keturias dienas buvo laukiama galutino atsakymo iš Frankfurto prie Maino, kur yra Eisenhowerio štabas, ir tik, gavus atsakymą, buvo atstatytos nelaimingųjų teisės, tikriau — jų teisės buvo prilygintos kitų lagerio gyventojų teisėms.

Pagal atsakymą pačiai UNRRA buvo pavesta nustatyti gyventojų pilietybės klausimą pagal vietą, kur gimę ir kur gyvenę prieš karą. Tam reikalui sudaryta komisija dirbo keturias dienas, ir per šį laiką ukrainiečių grupė visiškai išnyko. Teliko iš jų tiktai lenkai, statenlosai, latviai, lietuviai. Persigrupavo į naujas gyvenamąsias patalpas ir vėl pradėjo tą patį pilką ir vienodą gyvenimą, kuris įgrisęs visiems stovykloje gyvenantiems. Atrodė, kad vis dėlto visi neaiškumai ir su jais susijęs nerimas yra praeityje, ir kad jų likimas vėl bus pavestas jiems patiems, bet ne kažkodėl prievarta norintiems juos pasiimti rusų politrukams.

Bet taip truko tiktai iki spalių mėnesio pabaigos. Spalių 30 d. pavakare lageryje prasklido gandas, jog vakare stovyklos aikštėje šaukiamas mitingas, kuriame ukrainiečiams, statenlosams ir lenkams pasakys kalbą bolševikų politrukas. Šis gandas nuskambėjo, kaip savotiška sensacija, nes lageryje gyvena beveik išimtinai žmonės, seniai įrodę, jog su bolševikų politrukais neturi ir nenori turėti nieko bendra, taip pat nenori klausytis ir jų kalbų, tuo labiau, jog tos kalbos akiplėšišku melu, demagogija ir agitacija seniai įgrisusios visiems žmonėms, dar prisimenantiems jas iš tėvynėj gyvenimo laikų. Vis dėlto mitingan susirinko keli tūkstančiai žmonių, bolševikiškai tariant, entuziastų pasiklausyti, ką dar naujo gali pasakyti "naujo gyvenimo kūrėjas". Aikštės viduryje buvo pastatytas sunkvežimis, į kurį sulipo lagerio direktorius Tomašėk, lagerio ūkio reikalų vedėjas Markvitz, vienas amerikietis karininkas, rusas politrukas karininko uniformoje, viena UNRRA tarnautoja ir du lenkai karininkai. Mitingą atidarė pats lagerio direktorius Tomašek, pasakydamas trumpą kalbą ir pristatydamas kalbėjus. Direktorius Tomašek mitingą taip pat ir uždarė. Po Tomašek kalbėjo amerikietis karininkas, paskui vienas iš lenkų karininkų, ir galiausiai žodis buvo duotas bolševikų politrukui. Visos pirmosios kalbos ir direktoriaus uždaromoji kalba buvo tiktai fonas rusų politruko kalbai. Šis pabandė dar kartą patikinti susirinkusius jų laukiančiu rojumi "socialistinėje tėvynėje", tačiau susirinkusieji po pirmų kalbų demonstratyviai ėmė skirstytis iš aikštės, ir sovietų politrukui iš kelių tūkstančių susirinkusiųjų teliko tiktai keli šimtai žmonių. Politruko kalba truko maždaug apie pusvalandį, per tą laiką jis nepasakė nieko nauja, o kartojo anksčiau ukrainiečiams padarytus užtikrinimus, kad gandai, jog ukrainiečiai negrįžta į tėvynę, o tiesiog vežami į koncentracijos lagerius, šaudomi ar kišami į kalėjimus, yra tiktai priešiškai nusiteikusio fašistinio elemento darbas ir t.t. ir t.t., jog Sovietų Sąjungoje iš viso nežinomas žiaurus elgimasis su žmogumi ir t.t. Po kalbos jis, vadovaudamasis taktiškais sumetimais, leido susirinkusiems šį-tą paklausti, pažadėdamas atsakinėti į klausimus. Visi klausytojų paklausimai kaip tik ir turėjo pobūdį priminti politrukui, kad gyvenimiška tikrovė Sovietų Sąjungoje yra labai toli nuo jo žodžių ir kad koncentracijos stovyklomis ir kalėjimais pagrįstas ten gyvenimas, bet ne politrukų kalbomis. Vienas po kito krito dideli kaltinimai bolševizmui. Pasirodė, kad tarp pasilikusiųjų paklausyti politruko kalbos buvo ne tie žmonės, iš kurių politrukas laukė lojalumo, tačiau žmonės, kurie patys yra išgyvenę koncentracijų stovyklose Sibire ir prie Šiaurės Ledjūrio pakraščių ir kurie yra netekę išvežtais ar sušaudytais tėvų, brolių, seserų, artimųjų. Geležiniai politruko nervai išlaikė visus kaltinimus, tačiau įspūdis minioje susidarė toks priešbolševikiškas, jog politrukui neliko nieko kito, kaip paprašyti direktorių baigti mitingą.

Mitingieriai išėjo iš aikštės, palydėti nerimu ir netikrumu dėl besiartinančių dienų persisunkusiais žvilgsniais. Po poros dienų UNRRA paskelbė registraciją ukrainiečių, statenlosų ir lenkų, turėjusių Sovietų Sąjungos pilietybę. Šioje komisijoje sovietų politrukas — vyraujantis asmuo. Sovietų Sąjungos pilietybė primetama pagal principą, kur žmogus gimęs ir kur gyvenęs trumpai prieš karą.

Ukrainiečiai nusprendė boikotuoti šią registraciją, vykdomą jau po pirmosios registracijos, pravestos tuoj po rugsėjo 6 d. įvykių, bet UNRRA direktorius Tomašek pasiskubino pranešti, kad tat ukrainiečiams nieko nepadės, nes jų pilietybė bus nustatyta iš dokumentų, esančių UNRRA raštinėje ir be jų dalyvavimo. Šiandien, lapkričio 5 d., toliau tęsiama registracija, ir jei ukrainiečiai ir kiti lagerio gyventojai dar gali suprasti šios registracijos galimą reikalingumą, tai lageryje nesuprantama, jog nei amerikiečių karininkas, nei UNRRA administracija iki šiol nerodo jokių norų apraminti gyventojus pažadu, jog registracija einanti savo keliu, o grįžimo reikalingumas savo, kitaip tariant, jog ir pravedus registraciją prievarta prieš žmones nebus panaudota.

Daug mannheimiškiams yra neaiškumų Mannheimo svetimšalių lageryje, tačiau tarp tų neaiškumų bene didžiausias tai nuostaba, jog Mannheimo lageryje beveik jokių atgarsių neberanda patvarkymai iš Frankfurto išvietintų žmonių reikalu. Atrodo, kad visi pareiškimai per radiją ir spaudą pasiekę lagerio gyventojus, UNRRAi yra nežinomi ar tyčiomis ignoruojami. Tatai yra tiek butų, tiek aprūpinimo ir maitinimo, tiek elgesio atžvilgiais. Lagerio administracija dešimtis kartų savo patvarkymais ir nepatvarkymais yra įrodžiusi, jog ji nesugeba ar nenori sugebėti tinkamai tvarkyti ir administruoti lagerį. Jos administracija, ypač jos direktorius Tomašek savo elgesiu ir išsireiškimais seniai yra palaužęs principą, jog UNRRA yra nepolitinė organizacija, ir daugiau rūpinasi, kaip matyti ir iš buvusio mitingo, politikavimu, tegul ir labai gudriai paslėptu, negu lagerio sutvarkymu pavyzdingųjų lagerių pavyzdžiu. Lagerio gyventojai tvirtina esą tikri, jog Tomašek yra komunistas, ir kaip tik tuo aiškina sovietų politrukų šeimininkavimą lageryje, o taip pat bijo, jog visi šie aštrias formas įgiję reiškiniai, kuriais Mannheimas ryškiai išsiskiria iš šimtų kitų lagerių tarpo, išeina ne iš bendros politikos iš Frankfurto prie Maino, bet iš bolševikuojančios lagerio administracijos šališkų sovietų politrukų naudai patvarkymų. Kaip tik ir šios paskutinės nerimo dienos yra tarytum tyčiomis surežisuotos po garsaus patikrinimo iš Eisenhowerio štabo, nuskambėjusio per spaudą ir radio, kad sovietų piliečiai prievarta nebus grąžinami į tėvynę, jei jie pareikš kitokį šiuo klausimu nusistatymą, o Pabaltijo kraštų piliečiams ši prievarta niekuomet amerikiečių srityje nebuvo nei bandoma primesti.

Pagyvensim ir pamatysim, kiek šiuos kilnius žodžius politrukai suderins su gyvenimu.

—J. K.

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Linkime Visiems Lietuviams

BRIDGEPORT PRODUCE CO.

WHOLESALE RETAIL

3423 So. Halsted St. Phone Yards 1643

Dėkoju už paramą praeity ir linkiu visiems kostumeriams linksmų KALĖDŲ ir LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ

WILLIAM REIZNER

Paints, Wall Paper, Hardware, Tools, Glass, New Enamel.

1833 S. Halsted St. Tel. Canal 4332

Melagių juokai

Nurijo liežuvį.

Melagis: Žinai, Jokubai, mane nelaimė ištiko.

Jokubas: Na, papasakok.

Melagis: Valgiau grybus. Pasitaikė taip: būta plauko grybuose. Plaukas apsivynioje aplink mano liežuvį ir... nurijau liežuvį....

Jokubas: Jau taip ir buvo. Jeigu būtum liežuvį nurijęs, tai nemeluotum! — **Šmakštas.**

—Prancūzų gen. Henri Dentz, kuris buvo nuteistas mirti, bet kuriam gen. de Gaulle mirties bausmę pakeitė amžinu kalėjimu, mirė nuo širdies priepuolio.

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Linkime Mūsų Draugams ir Kostumeriams

MR. IR MRS. JAMES ZILIUS

GROCERY AND MEAT MARKET

4600 South Fairfield Avenue
Tel. VIRGINIA 1102

LINKSMŲ KALĖDŲ
IR
LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ LINKIU
DRAUGAMS IR VISIEMS LIETUVIAMS

CHARLES P. KAL

ADVOKATAS

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
VISIEMS DRAUGAMS IR KOSTUMERIAMS

JOE PETRAITIS, Sav.

RAINBOW TAVERN

658 West 35th St. Phone Yards 6175

CHICAGO, ILLINOIS

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
visiems kostumeriams ir draugams

JONAS IR JULĖ GRIŠKĖNAI
UŽEIGA
739 E. 92nd Place Chicago, Illinois
Tel. STEwart 0284

LINKSMŲ ŽIEMOS ŠVENČIŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Visiems Draugams ir Kostumeriams Linki

RALPH PUSLIS
RALPH'S TAVERN
2553 W. 69th St. Tel. Prospect 7045

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Visiems Kostumeriams ir Draugams

A. B. REIMER
REAL ESTATE NAUJAS OFISAS
3034 W. 63rd Street HEMlock 2000
(cor. 63 St. and Whipple) Kalendorius DYKAI visiems
7054 So. Western Ave. GROvehill 2721

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Linkime Visiems Draugams
ir Kostumeriams

LIBERTY RESTAURANT
JONAS IR MRS. PILKIS, Sav.
4915 West 14th Street
Telefonas CICERO 6029
CICERO, ILLINOIS

Taipgi Savininkai
LIBERTY GROVE

AR NUKENTĖS BIZNIS, PADIDINUS ALGAS BEI ATLYGINIMUS

Rašo
J. V. SENATORIUS JAMES M. TUNNELL (DELAWARE)

Visi Amerikos gyventojai trokšta savo šaliai amžino klestėjimo.

Visi dabartiniu metu vykstantieji pramonės ginčai ir iš abiejų pusių plaukią šūkavimai apie "neteisingumą ir prietaringumą" kyla iš degančio noro saugios ir bujojančios ateities visoms Amerikos gyvenimo sritims.

Bet ieškodami stebūklingosios formulės, mes negalime išvengti susitikimo su neramumų šaknimi, su algų bei atlyginimų padidinimo klausimu ir priemonės sugebėjimu šį klausimą tinkamai išspręsti. Kad ir kažin kaip būtų stengiamasi nukreipti dėmesį kitur įvairiausių argumentų pagalba, geresnių laikų nesulauksime, neišsprendę pagrindinių ekonominių klausimų.

Dėl algų bei atlyginimų reikalingumo nesutikimų yra nedaug. Kaip prezidento Trumano neseniai pasakytoje kalboje algų bei atlyginimų politikos tema pažymėta, valdžia praneša apie darbininkų kovą prieš netekimą viršlaikių, laipsnių pažeminimą, padidinimą produktyvumo darbininkui ir nedarbą, kurie pradūrė plyšius tautos algų bei atlyginimų sąskaitoje — toje sąskaitoje, kuria apmokamos Amerikos biznio pagamintos gėrybės. Net labiausiai užkietėję darbdaviai sutiktų padidinti algas bei atlyginimus iki 10 nuošimčių.

Bet jei mes norime laimėti mūšį už pilną samdą ir gamybą, jei mes norime garantuoti žmonėms finansinį pajėgumą džiaugtis laisve, pergalės atnešta, algų padidinimas privalo būti pakankamai pajėgus užpildyti minėtosioms spragoms, kurios, Prekybos Departamento daviniais, metų gale sieks 35 bilijonų dolerių. Ekonominiais terminais tai reiškia 35 bilijonų nuostolį perkamojoje galioje. Ar galime įsivaizduoti tos sumos vertę? Ar galime įsivaizduoti kiekį, kurį mūsų žmonės galėtų įsigyti maisto, mašinų, automobilių ir nesuskaitomų gėrybių formoje? Ar gilame įsivaizduoti darbus, kurie būtų buvę įsteigti?

Gerovės kertinį akmenį sudaro į namus atsinešamojo atlyginimo palaikymas, kurio perkamoji galia yra būtina Amerikos ekonominiam pastovumui palaikyti, kad visi žmonės galėtų dirbti, kad vaikai būtų gerai maitinami, gerai aprengiami, kad gyventų tinkamose patalpose. Ir vistiek Amerikos pramonė užsispirdama šalinasi nuo atlyginimų pakankamo padidinimo. Ar faktai patvirtina jų teigimą, kad jie esą neišgalį patenkinti reikalavimų ir kad bet koks atlyginimų pakėlimas esą automatiškai sukelš kainų pakilimą.

Atrodytų logiška, jei lygiagrečiai su atlyginimais, pakiltų ir kainos, bet smulkiau patyrinėjus matyti, kad tokia politika išnyktų bet kokio atlyginimų pakėlimo vertė, nes naujais pinigais tikrumoje nebus perkama naujų gėrybių bei patarnavimų, o tik bus apribojamas jų naudojimas. Šia teorija gyvenant, Amerikos gyvenimo lygis nepažengs pirmyn. Biznio pelnas bus apsaugotas ir padidintas ne kainų pakėlimu, bet didesne perkamąja galia, kurią įkvėps pakelti atlyginimai.

Statistika ir apžvalgos paprastai yra nuobodžios skaityti, bet jos suteikia svarbių įrodymų. Skaičiai, atsiradę po Pirmojo Pasaulinio Karo, rodo nesveikos ekonominės praktikos pavyzdį, kuris, atrodo, kartojamas po Antrojo Pasaulinio Karo. Laikotarpyje tarp 1924 ir 1929 metų algos buvo beveik užšaldytos, ir atlyginimai gamybos pramonėje buvo pakelti vos penkiais nuošimčiais. Penkerių metų laikotarpyje gamybos darbininkų produktyvumas pakilo beveik 25 nuošimčiais, tokiu būdu 1929 metais užteko keturių darbininkų atlikti darbui, kuriam 1924 metais buvo reikalinga penkių darbininkų. Su šiais faktais glaudžiai susijusi yra statistikos teisybė, kad pelnas tame laikotarpyje pakilo 72 nuošimčiais.

Neatsiras tokio subrendusio amerikiečio, o ypač darbininko, kuris nuo to ypatingai nukentėjo, kuris užmirštų, ką šitokia politika atnešė — ji atnešė didžiąją 1930 metų depresiją, nes tautos vartotojai — jos darbininkai — neišgalėjo įsigyti būtiniausių reikmenų.

Bet dabar mes gyvename 1945-sius metus. Turėtume būti pasimokę iš kartaus prisiminimo. Bet ar taip yra? Pažvelkime vėl į skaitmenis. Karo laiku padidėję atlyginimai dabar išnyko. Darbo produktyvumas dar iškilo 25 nuošimčiais. NUO 1939 METŲ IKI 1944 BIZNIO PELNAS, NEATSKAIČIUS MOKESČIŲ, PAKILO 365 NUOŠIMČIAIS, TUO TARPU KAI GAMYBOS PRAMONĖ PAKILO 370 NUOŠIMČIŲ. SUDĖJUS VISĄ AMERIKOS KARO METO PELNĄ, SUSIDARO 64.7 BILIJONŲ DOLERIŲ SUMA, NEIŠSKAIČIUS MOKESČIŲ.

Kas nors tuoj sušuks: O kaip su mokesčiais? Niekas nenuneigs, kad mokesčiai nukirto karo metu geroką dalį biznio pelno. Tai yra gryna teisybė. Bet finansinis rezervuaras vis tebebus išbrinkęs, nes išskaičius mokesčius, karo meto pelnas gamybos pramonėje vidutiniai siekė penkių bilijonų dolerių, kas yra beveik du ir pusę karto daugiau už prieš karinius laikus. Šalia to, patirta, kad 1945-46 — pirmaisiais pokariniais metais — metinis pelnas sieks šešių bilijonų dolerių.

Sudėjus skaitmenis, Securities ir Exchange Komisijos apskaičiavimu, neįskaitant bankų ir apdraudos bendrovių, visų J. V. korporacijų grynas pelnas sieks 50 bilijonų dolerių 1945 metų gale. Be to, nereikia užmiršti Kongreso išleistų mokesčių įstatymų, kuriais pridedama dar keli bilijonai sugrąžintų mokesčių formoje.

Pramonės horizonte kilusį nesusipratimą galima numarinti. Mes galime žengti pirmyn didžiosios gerovės laikų kryptimi. Bet šiandieninių sunkumų nusikratysime tik tada, kai visi įsitikinsime, kad Amerikoje vienintelis kelias į gerovę yra per tinkamą algų bei atlyginimų pakėlimą.

—200 Amerikos karo policininkų Viareggio miestelyje areštavo 80 iš kariuomenės pabėgusių kareivių ir daugelį juodos rinkos pirklių.

—Vienuolika japonų pripažinti kaltais už trijų Australijos lakūnų kryžiavimą Morotai saloje. Vienas japonas išteisintas.

LITHUANIANS
THEY ARE 900,000 STRONG OVER HERE
Are They Eating Food, Wearing Clothes, or Hats or Shoes Made or Sold by YOU?
TALK TO THEM THROUGH THE
NAUJIENOS
THE LITHUANIAN DAILY NEWS
Tel. CANal 8500
1739 S. Halsted St., Chicago, Ill.

Melagių juokai

Medžioklė.

Melagių klūbe girdėjau šitokį pasakojimą.

— Kūčių dieną išėjau medžioti. Prieinu prie ūpelio ir pamatau tai, ko savo gyvenime nebuvau matęs. Antroje pusėje ūpelio stovi didelis, raguotas briedis; virš miško skrenda pulkas žąsų; ūpelyje plaukioja didelis pulkas laukinių ančių, o aplink krūmus bėgioja du kiškiai. Aš nesuvokiu ką pirma šauti. Šausiu briedį, — nubaidysiu paukščius; šausiu žąsis, — briedis pabėgs. Taisaus šauti briedį, bet šalia kojų kažkas subarškina. Pažiūriu, nagi didelė barškuolė gyvatė jau taikosi kirsti!

— Na, na, greičiau sakyk, Jurgi.

— Šoviau briedį, bet mano šautuvas sprogo.

— Sprogo šautuvas! — išsižiojo Juozas.

— Taigi, sprogo. Kulka pataikė briedžiui į ragus, šratai pataikė į visas žąsis, kiškius ir antis, o šautuvo skeveldra pataikė gyvatei į galvą ir ją užmušė. Šautuvo sprogimas įmetė mane į ūpelį. Kai išbridau iš ūpelio, tai mano batų aulai buvo pilni žuvų.

Juozas nuvirto nuo kėdės.

— Šmakštas.

LINKSMŲ ŽIEMOS ŠVENČIŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Linkiu Visiems Lietuviams

STANLEY J. SACHARSKI
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
1735 WABANSIA AVENUE
Tel. Brunswick 2535

ŠIRDINGI LINKĖJIMAI
Linksmų Kalėdų Švenčių ir Laimingų Naujų Metų Linki
THE STANEK PRESS
JAN STANEK, Vedėjas.
(Organizatorius)
DIDŽIAUSIA MIESTO PIETŲ PUSĖJ UNIJINĖ SPAUSTUVĖ.
Darbą apskaičiuojame prieinamomis kainomis.
Garbingas ir mandagus patarnavimas.
1715 SO. ASHLAND AVENUE
Tel. CANAL 4535 CANAL 4348

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų
Linkime Draugams ir Visiems Lietuviams

VALDYBA IR DIREKTORIAI

PIRMOJ EILĖJ SĖDI IŠ KAIRĖS Į DEŠINĘ:
1. John Zelis, Vice-pirm.; 2. John J. Kazanauskas, Pirm.; 3. Ben. J. Kazanauskas, Sekr.; 4. Joseph Misevich, Ižd.

ANTROJ EILĖJ STOVI IŠ KAIRĖS Į DEŠINĘ:
1. William Duoba, 2 Joseph W. Kilikevice, 3. Anthony Vilkas, 4. Michael Kelly, 5. Peter Kraujalis.

TURTAS VIRŠ $2,000,000.00—ATSARGOS FONDAS $160,000.00

MUTUAL FEDERAL
SAVINGS and LOAN
ASSOCIATION of CHICAGO
UNDER U. S. GOVERNMENT SUPERVISION
2202 W. CERMAK ROAD Telefonas CANAL 8887

Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų
draugams ir visiems lietuviams

TURNER BROS. CLOTHING CO.
Halsted St. and Roosevelt Rd.
Telefonas CANAL 1476

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Kostumeriams ir Visiems Lietuviams

KLEMENT and KLEMENT
VYRIŠKŲ RUBŲ KRAUTUVĖ
1213 So. Halsted St. Phone Canal 1264
Atdara ketvirtadienio ir šeštadienio vakarais.
Sekmadienį visą dieną.

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
draugams ir visiems lietuviams

TOWN OF LAKE GARADŽIUS
DIENĄ IR NAKTĮ PATARNAVIMAS
4553-59 So. Marshfield Ave.
Telefonas YARDS 0748-0749
ALBERT IR SŪNUS PRANAS
JACOBS, Savininkai

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
VISIEMS LIETUVIAMS

TOSCANO RESTAURANT
RAVIOLI and SPAGHETTI SPECIALYBĖ
2439 So. Oakley Avenue, Chicago, Ill
Quintali and Gonzini, Sav. Tel. CANAL 9557

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
VISIEMS KOSTUMERIAMS IR DRAUGAMS

FRANZ DECORATORS
1720 SOUTH HALSTED STREET
Tel. CANAL 3046

A. Vilainis.

BOMBOS Į UOSTUS KELIAUJA

Rieda vienas po kito sunkvežimiai. Dulkių debesys vejasi mus. Pro akis slenka ir bėga miškai. Maloniai kvepia pušų eteris. Saulė didelė ir šviesi kabo virš kalnų viršūnių. Karas baigtas, o mes vis dar dirbame, kalbasi vyrai. Tikrai susiraizgiusi mūsų vargo gija. Aliantai į mūsų stovyklas dar neatvyksta, o vokiečiai sauvaliauja. Jie net gązdina mus, — esą, jei mes atsisakysime dirbti, tai nusikalsime pačių aliantų įsakymams. Nutukęs majoras purvinais batais užlipęs ant stalo grąsino ginklu. Na, bet lietuvio kietas sprandas ir jis taip lengvai nepalenkiamas.

Mašinos vis rieda. Ir štai mes įsukame į aerodromą. Vienoje kitoje aikštėje dar stovi milžiniški vokiečių lėktuvai. Štai mes jau pakilimo aikštėje. Visais aikštės pakraščiais sudėstytos bombos. Šias tonines bombas mes turėsime pakrauti į mašinas ir jos turės važiuoti atgal į sandėlius. Prie bombos privažiuoja sunkvežimis. Mes ją apstojame kaip skruzdės ar vapsvos. Vieni stato prie sunkvežimio gulinčias roges, permetamas lynas ir vyrai traukia bombą į mašinos vidų. Su mažesnėmis darbas vyksta paprasčiau. Jos ridenamos rankomis, o mažytės imamos tiesiai į glėbį ir įdedamos į mašiną. Kol mašina nuveš bombas į iškrovimo vietą mes turime valandėlę poilsio. Gegužio saulė kopdama vis aukščiau kepina. Atsigulę vejoje ilsimės ir juokaujame. Kas būtų, jei tokia toninė sprogtų? Žinoma, tada iš mūsų nieko neliktų. O tai atsitikti gali. Juk iš bombų neišimti kapseliai ir sprogimas būtų visai nemalonus, nes sprogus vienai, detonuotų ir kitos.

Poilsio metu vyrai nueina ir į šaudmenų sandėlius. Čia didžiausi barakai užversti įvairiais kapseliais ir raketomis, kas labai patinka jauniems vyrams. Pasispaudę su darbu baigiame anksčiau ir su mašinomis grįžtame atgal į stovyklą. Sukeltos dulkės paskui mašinas, kaip ilga pilka juosta ir tik pamažu sklaistosi ir slenka į miško pakraščius.

Visą popietę mes praleidžiame paupyje. Upė, kuri teka pro mūsų stovyklą, nedidelė. Štai, čia maža lygumėlė apaugusi žalia veja,, ten toliau status apgriuvęs krantas. Jei mes einame upės pakraščiu toliau, pasiekiame vieną kitą sodybą. Puiku čia. Raudonai dažyti namai, žali šimtamečiai medžiai. Žaliuoją laukai vilioja akį. Sudygusios avižos ir vėšlūs dobilai. Balti laukiniai dobilėliai jau pražydo ir kvepia. Paupio takas vis vingiuojasi. Prieiname užtvanką. Vanduo krenta su triukšmu ir, rodosi, verda, putoja. Taip malonu pasėdėti prie verdančio ir putojančio vandens.

Valandos čia paupyje, rodos, bėga sekundėmis. Čia mirksti vieną kitą valandėlę vandenyje. Paskui šilta saulė taip maloniai kaitina ir glosto. Kūno spalva greit keičiasi. Ji rausta ir po dienos kitos pasidaro tamsi, bronzinė. Kažkur toli sudunda. Mums aišku, kad tai mūsų žvejai, kur nors iš "tolo" pasigaminę bombą sprogdina žuvis. Jie jau pas mus priartėja. Matome, kaip vanduo iššoksta fontanine čiurkšle į viršų ir pasidaro drumzlinas. Tada viename, kitame pakrašty pasirodo keletas sidabru žvilgančių žuvų. Jos bematant išgaudomos ir neprašyti ramybės drumstėjai keliauja toliau ieškodami tinkamos vietos žūklei. Ten toliau keli vyrukai leidžia raketas. Jos gražiai iškyla ir įvairiomis spalvomis sklaistosi virš pušų viršūnių.

Vakarop, kai oras atvėsta, mes grįžtame į savo stovyklą. Čia gyvenimas vėl savaip verda. Apie baraką išsirikiavusios palapinės. Smėliu išpilti takeliai. Mažos pušaitės ir tautiniai papuošimai. Prie didžiojo barako tarp ąžuolo lapų iš akmenėlių išdėstyta Vytis. Kitoje pusėje tautinis skydas su užrašu "LIETUVA". Barake skamba dainos. Vyrai nori užmiršti savo ir tėvynės vargus. Norime bent savo širdyje justi, kad esame laisvi žmonės, o ne vergai.

Kitą dieną vėl įprasta tvarka rieda mašinos į darbovietes. Mes vėl krauname ir vežame bombas. Štai randame užkaltas sunkias dėžes. Smalsūs vyrukai atkalę dėžės lentas ir randame kažką ypatingo. Dėžėje patalpinta kažkas panašu į lėktuvo uodegą. Greta įdėti maži sparniukai. Kitose dėžėse kažkokie aparatai, kuriems apžiūrėti turime maža laiko. Viena tiktai mums aišku, kad tai garsieji "V" ginklai. Tai tas ginklas, kuris Vokietijai žlungant buvo viena išganymo viltis.

Šis atradimas mums patvirtino gandą, kad ir iš Norvegijos buvo ruošiamasi apšaudyti Angliją. Vyrai šypsosi. Dabar ši pabaisa galės tarnauti kitiems tikslams. Ji jau nebe diktatoriaus valioje. Kažkas užklausia, kur dabar keliaus šie ginklai? Atsakymų daug. Vienas kitas atvirai pasisako, kad būtų ne pro šalį, jei šie paukščiai skristų į tą šalį, kuri mūsų tėvynę laiko supančiojusi vergovės pančiais.

Ir vėl mūsų mintys nukrypsta į gimtąjį kraštą. Juk ten jau plaukia rugiai, ten, tur būt, artojas jau ruošiasi, galanda dalgius šienapiūtei. Kaip jie ten gyvena? Ar dar gali iš savo prakaito valgyti duonos kąsnį? Virš mūsų galvų praskrenda lyg į gandrą panašus paukštis. Mes jį į tolį palydime akimis. Rodos, jis ant savo sparnų neša didelį mūsų tėvynės ilgesį...

BADAS

Per ilgą badavimą žmogus protiškai sugrįžta į kūdikystę, bet tam tikrais gydymo būdais jis atgauna suaugusio protą. "Sun" korespondentas T. R. Henry, kuris lankė Europoje koncentracijų stovyklas, rašo:

"Įbadėjus iki tam tikro laipsnio žmogaus smegenyse suvis išnyksta atmintis ir visas gyvenimo supratimas. Kada vyrai ir moters tampa išlaisvinti iš koncentracijos stovyklos tokiame bado laipsnyje, jie esti jauno kūdikio padėty. Jie turi visas kūdikio ypatybės, ypatingai neramaus būdo.

Jie net nežino savo vardų. Garsūs matematikai neįstengia išrišti paprasčiausių aritmetikos uždavinių. Savaitės gydymo laikotarpy jie pradeda įdomautis aplinkybėmis, pasidaro betvarkę keliančiai ir sunkiai suvaldomais.

Toliau seka didelio išdykumo, žalingumo, gremėzdiškumo paaugėjusių vaikų laipsnis. Taip tęsiasi tris ar keturias labai įkyrias savaites daktarams ir slaugėms. Čia jau pradeda pasirodyti ypatiškumai ir talentai. Matematikas pradeda skaitliuoti, artistas braižyti, skulptorius lipinti figūras iš molio — grįžta atsiminimas.

Toliau seka jaunimo laikotarpis. Vyrai ir moters pradeda interesuotis vieni kitais. Atsitinka smarkios "veršio meilės" nuotykiai, susitikimai mėnesienoje, vogti bučkiai, meiliški laiškai. Pradeda mąstyti apie ateitį. Atsiminimai jau grįžo.

Toliau seka žiedavimasi ir vedybų laikotarpis. Tai linksmas ženklas tiems, kurie prižiūrėjo tuos nelaimingus baduolius, grįžtančius į seną gyvenimą. Dabar žino, kad tie baduoliai galės jau patys rūpintis savo gyvenimu. Jau nereikalingi vaikiškos priežiūros. Jie yra vėl atsakomingi suaugėliai ir jais galima pasitikėti."

— P. M. K.

AMNESTIJA — SOVIETŲ MADA

L. M. Oak "The New Leader'y" rašo:—

"Lenkijos prezidentas Bieruta rugpiūčio 2 d. šių metų išleido amnestiją politiniams prasikaltėliams — tiems Lenkijos patrijotams, kurie kovojo iš požemio nacius per šešis metus, ir kartu neturintiems meilės bolševikiškiems užpuolikams. Vienok nuo to laiko lėlių valdžia nė vienam dar nesuteikė amnestijos ir yra dar laikomi kalėjimuose ir priverstino darbo stovyklose. Rugsėjo 7 d. "erzats" (dirbtinių) socialistų partijos organas paaiškino, kad amnestija tapo atidėta dėl techniškų priežasčių iki rugsėjo 28 d. Bet iki šiai dienai nė vieną politinį prasikaltėlį dar nepaleido. Ištikimi lenkai sako, kad tokių prasikaltėlių yra skaitoma į 70,000 žmonių.

Jau yra laikas Washingtono ir Londono valdžioms pareikalauti jų išlaisvinimo nuo Maskvos ir lėlių valdžios laužančių Jaltos sutartį. Taipgi liberalų — darbininkų — socialistų jėgoms ir taip geros valios žmonėms susidomėti išgelbėjimu mūšų draugų iš komunistinių kalėjimų".

Nuo savęs turiu pridurti, kad ir mes per lėtai rūpinamės apie padėtį mūsų drąsuolių, likusių ginti tėvynę. Juk, be abejonės, Lietuvoj ir tas pats dedasi, kaip ir Lenkijoj. Mūsų organizacijos turėtų keltĩ balsą garsiau, negu iki šioliai į Washingtoną, Londoną ir į kitas laisvę mylinčias šalis.

— P. M. K.

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
draugams ir visiems lietuviams

IGNAS IR ONA PIKELIAI, SAV.
Čeverykų ir Vyriškų Drabužių Krautuvė
1818 So. Halsted St. Tel. Canal 4763

LINKSMŲ ŽIEMOS ŠVENČIŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Draugams ir Kostumeriams

MR. ir MRS. STAKAUSKAI
Tavern biznio savininkai
4600 S. Marshfield Ave.
Tel. YARDS 0171

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
LINKIME MŪSŲ KOSTUMERIAMS IR RĖMĖJAMS

Wolf Furniture House
WOLF FURNITURE HOUSE
Established 1893
4211 ARCHER AVENUE
Tel. Lafayette 3636

GARSINKITĖS "NAUJIENOSE"

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGIAUSIŲ NAUJŲ METŲ
LINKIME DRAUGAMS IR VISIEMS LIETUVIAMS

STANLEY SHIMKUS
DAMBROU *and* CO.
REALTORS
5100 SOUTH MARSHFIELD AVE. Tel. PROSPECT 1585-1586